

P O E Z I Y A D A İ L İ N F E S İ L L E R İ

Poeziyada İlin Fesilleri

Baiki - 2022

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
ÜZEYİR HACIBƏYLİ adına BAKI MUSIQİ AKADEMİYASI
ORTA İXTİSAS MUSIQİ MƏKTƏB-STUDİYASI**

*Vəsait Tərlan Seyidovun
əziz xatirəsinə həsr olunur*

***POEZİYADA
İLİN FƏSİLLƏRİ***

*Musiqi və incəsənət məktəbləri üçün
metodiki vəsait*

*Üzeyir Hacıbəyli adına
Bakı Musiqi Akademiyasının
Elmi Şurasının
27 dekabr 2021-ci il tarixli
4 №-li protokolunun əmri ilə təsdiq edilmiş
və nəşrə tövsiyə olunmuşdur*

Bakı – 2022

Metodiki vəsait Üzeyir Hacıbəyli adına
Bakı Musiqi Akademiyasının
Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasında işlənmişdir

Layihənin müəllifi və rəhbəri:
*Azərbaycan Respublikasının
Əməkdar incəsənət xadimi,
sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor*
Tərlan SEYİDOV

Tərtibçilər:
*Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının
Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının müəllimləri*
Nuranə Şixəli qızı Zeynalova
Anna Nikolayevna İsrafilova

Redaktor:
*BMA-nın Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının
elmi-metodiki işlər üzrə direktor müavini,
sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru*
Aytən İBRAHİMOVA

Kitabın üz qabığındakı rəsmlərin müəllifi:
*Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının məzunu,
Rəssamlar İttifaqının üzvü, gənc rəssam*
Sevda NOVRUZOVA

ÖN SÖZ

Yaşadığımız dünya, bizi əhatə edən maddi aləm, təbiət son dərəcə gözəl, zəngin və rəngarəngdir. Fəsillər dəyişdikcə təbiət müxtəlif rənglərə boyanır, onun əsrarəngiz, ecazkar gözəlikləri daha da üzə çıxmış olur. İncəsənətin müxtəlif sahələrində istedadlı insanlar təbiətin bu gözəlliklərini bir-birindən fərqli hiss edərək, onu vəsf etmiş, bəstəkar səslərlə musiqidə, rəssam öz firçasıyla tablosunda, şair qələmi ilə şeirlərində təbiətin dəyişkən obrazlarını yaratmışdır.

Azərbaycan poeziyasında şairlərimiz ilin fəsilləri mövzusunda təbiətin müxtəlif çalarlarını, insanın bu təbiət hadisələrinə münasibətini, keçirdiyi hissləri məharətlə öz şeirlərində tərənnüm etmişdirlər.

Demək olar ki, bütün şairlərimizin yaradıcılığında ilin hər fəslində təbiət mənzərələri, təbiət lövhələri dolğun məzmunlu və incə çalarlarla eks olunmuşdur. Bu poeziya nümunələrinin obrazlı-emosional məzmununda uşaq mövzularından tutmuş, lirik, romantik, vətənpərvər mövzulara qədər ən müxtəlif şeirlərə rast gəlirik. Təqdim olunan metodik işdə şairlərimizin yaradıcılığından fəsillərə aid olan şeirlərin bəzilərini sizlərə təqdim edirik.

Bakı Musiqi Akademiyası nəzdində orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasında hər zaman yeni ideyalar, innovativ metodlar sınaqdan keçirilir. Tətbiq olunan yeniliklər şagirdlərin və müəllimlərin dünya görüşünün artırılması, öz ixtisasları üzrə daha da təkmilləşməsi və inkişafi üçün olduqca məqsədə uyğundur. Məktəbin yaradıcısı və rəhbəri professor Tərlan Seyidovun irəli sürdüyü bu ideyalar, innovativ metodlar və təhsil islahatları məktəbimizdə uğurla təcrübədən keçərək Respublikamızın digər musiqi yönümlü tədris müəssisələrində tətbiq olunur.

Məktəbimizdə incəsənətin musiqi, rəssamlıq, poeziya və digər növləri, fənnlər arası əlaqələrin yaradılması ideyası da irəli

sürülən, tətbiq olunan yeni metodlarda öz əksini tapmışdır. Kollokviumların keçirilməsi, ifa olunan musiqi əsərlərinə annotasiyaların yazılıması buna sübutdur.

Təqdim olunan metodik iş musiqi və incəsənət məktəblərində musiqi ədəbiyyatı fənni üzrə əlavə vəsait kimi tətbiq oluna bilər. Şagirdlərin təbiətə həsr olunan musiqi əsərlərinin daha aydın başa düşülməsi üçün poeziyadan nümunələrlə tanış olmaq, şairlərin və bəstəkarların əsərlərində təbiəti, ətraf aləmi söz və musiqi arasında bağlılığı aşkara çıxararaq öyrənmək, əlbəttə ki, onların dünyagörüşünün artırılması və inkişafına öz müsbət təsirini göstəracəkdir.

İxtisas fənni üzrə annotasiyaların yazılıması zamanı da bu vəsaitdən istifadə olunması mümkündür. Bəzən hər hansı bir musiqi parçasında təbiət hadisəleri ilə paralellər gətirərək ifanı yaxşılaşdırmaq üçün ədəbiyyatla, şeirlərlə tanış olmaq məqsədə uyğundur.

Bu vəsaitdə Azərbaycan və xarici müəlliflərin təbiət hadisəlerinin dəyişməsi ilə insanın daxili aləminə təsiri fərqli obrazlarla, məzmunla “İlin fəsilləri” mövzusunda təqdim olunan şeirləri musiqi ilə əlaqələndirilərsə, yeni yanaşmalar əldə oluna bilər. Belə ki, şeirin də musiqi kimi fikrin obrazlar aləmi ilə çatdırılması, müəyyən ritmə, ölçüyə, bölgülərə, vurgulara, intonasiyaya, ahəngə malik olması bu iki məfhumu bir-birinə yaxınlaşdırır.

Ümumiyyətlə, şeir oxumaq nitqi, bədii təfəkkürü, danışiq qabiliyyətlərini inkişaf etdirir. Vəsait geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Əminliklə demək olar ki, “İlin fəsilləri” mövzusunda poeziya ilə maraqlanan şagirdlər, müəllimlər, şeir həvəskarları bu vəsaitdən yararlana bilərlər.

Nuranə Zeynalova

ПРЕДИСЛОВИЕ

Посмотрите вокруг и вы увидите, какой волшебный, восхитительный окружает нас мир: это всё природа. Природа наполняет наши души красотой и вдохновением. А для многих природа является источником впечатлений и раздумий. Красоту природы воспевали многие писатели и поэты, композиторы и художники. Природа прекрасна в любое время года. Наша Родина – это край, где живут чудесные художники-волшебники – Осень, Зима, Весна, Лето!

Многие поэты и писатели отобразили в своем творчестве все прелести времен года. Ведь как удивительно меняется природа: наступает весна, пробуждается природа, очищаясь от зимнего сна к весеннему теплу. Вслед за весной приходит лето, цветут сады и благоухают цветы, наполняя воздух ароматами и пряностями. Так трогательно меняется облик от лета к осени, когда деревья украшают осенняя позолота листвьев. Зимой спят растения, деревья, погрузившись в долгий зимний сон.

Образы всех времен года звучат и в музыке. Звуки природы послужили основой для создания многих музыкальных произведений. Композиторы, восхищенные красками и звуками природы, отобразили это в своих произведениях.

Каждая ветвь искусства очень взаимосвязана между собой, будь то живопись или архитектура, поэзия или музыка. Художник передает восхищение от природы своими красками, поэт описывает его в строках своих стихов, так и композиторы превозносят всю красоту природы при помощи звуков. В каждой из них мы находим вдохновение для новых образов.

Школа-студия при Бакинской Музикальной Академии под руководством профессора Тарлана Сейдова, развивает будущего музыканта не только в области музыки, но и знакомит его с другими видами искусства. На каждом уроке учащиеся знакомятся с новыми образами, ищут взаимосвязь исполняемых произведений в других отраслях искусства. Они находят

свое вдохновение не только в музыке, но ищут его в живописи и поэзии. Школа-студия растит в своих стенах не просто исполнителя, а будущего музыканта, развитого во всех областях.

Чтобы показать взаимосвязь искусств, в школе-студии был разработан новый проект «Времена года в живописи, поэзии и музыке», автором и руководителем которого является Т.Сеидов. Одним из направлений данного проекта стал представленный сборник избранных стихотворений различных поэтов, воплотивших в своих стихах образы всех времен года. Поэзия и музыка всегда были связаны между собой. Они развивались вместе, переплетались и взаимодействовали друг с другом. Композиторы обращались к текстам стихов, сочиняя на их основе произведения. Поэты писали свои стихи на мелодии. Музыка дополняет поэзию, помогает нам глубже ощутить эмоции, которые хотел нам передать поэт.

Каждый стих отображает море чувств, какие переживает поэт, увидев всю красоту природы. В своих стихах поэты вспоминают беззаботное детство, проведенное летом на природе. А могут вспомнить грусть и печаль, увидев опавшие листья деревьев. Человек погружаясь в атмосферу прочитанного стихотворения, может почувствовать и вообразить себе запах цветов, растущих на лугах, может ощутить свежесть и хруст снега под ногами в зимний день. Каждый стих погружает нас в разные уголки мира и времен года.

Сборник стихов «Времена года» помогут найти олицетворение образов природы и подходящий образ для каждого исполнителя. Ведь стихи не только развиваются интеллект и расширяют кругозор, но воспитывают общий уровень культуры и чувства красоты родного языка. Поэзия это отрада и утешение, гармония и красота. Она несет эстетическое наслаждение. Поэзия волнует, впечатляет, воодушевляет и ведет ярким маяком по жизненной дороге.

Анна Исрафилова

YAZ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

O GÜN Kİ FƏSLİ-YAZ OLAR

Abbas Səhhət

O gün ki fəqli-yaz olar,
Gecə, gündüz taraz olar.
Havanın artar istisi,
Daha soyuqluq az olar.
Ərir dağın, çölün qarı,
Axar dərələrə sarı.
Gurultu ilə sel gələr,
Salar sədaya çayları.
Qaranquş ol zaman gələr,
Yenə tikər yuvasını,
Qonar yaşıł ağaclarla,
Oxur gözəl havasını.

HƏR YER SƏFALI, NƏŞƏLİ

Hüseyn Cavid

Hər yer səfali, nəşəli, hər şey tərəbnisar...
Hər dəm gülümsədikcə günəş, məst olur bahar.
Dağlar çiçəklə süslənərək səbzü dilguşa...
Quşlar ötər, sular axıb ətrafa gül saçar.

Devr elədikcə bən şu gözəl kainatı, həp
Ruhum uçar, uçar əbədi bir səfa duyar.

Cənnət qədər bu mənzərə möcüznüma...fəqət
Həp biməsər, deyilsə nəsibim visali-yar.

Didarı-yar, iştə odur cənnətim bənim,
İnsan olan cihanda nasıl sevgisiz yaşar!
Həp sevgidir gözəlliyi insanə sevdirən,
Məhrumu eşq olunca gözəllik də can sıqar.
Dünyada varsa devləti-cavid o, eşqdir,
Olma sevib-sevilməyən ömründə bəxtiyar.

BAHAR

Cəfər Cabbarlı

Novbahar oldu, günəş şölələnib nur saçır,
Qar ərir, sellər axır, ot göyərir səhradə.
Yeni çıxmış gülə baxdıqca da bülbül dil açır,
Gül budağına qonub nəğmə oxur azadə.

Dərələr, dağlar, ağaclar yaşıl, əlvən hər yan,
Sərbəsər xəlvəti-ətləslə bəzənmiş gülşən,
Bu nə qüdrət ki, ona olmamaq olmaz heyran!
Xalıqın qüdrəti-bihəddinə əhsən, əhsən!

Ah, yellər nə həzin, fikr elə, san ney çalınır,
Hani bəs qıṣdakı evlər uçuran qüdrətiniz?
İndi gör əsməyinizdən nə gözəl zövq alınır!
Unudulmuş o sudan qar yaradan hiddətiniz.

Bağ a bax, bostana bax, bağçaya bax, gülləri gör,
Gülü gör, bülbülü gör, zövq apar dünyadən.
Xalıqın qüdrətini bil, bu yaranmışları gör,
Yatma, dur bax, götür əl qəfləti- bipərvadən!

BAHAR

Abdulla Şaiq

Sevin ey çöl, ey orman,
Artıq dəyişdi zaman;
Yox oldu qış, boran, qar,
Qonaq gəldi şən bahar.

Açıdı yaşıl bir süfrə,
Şənlik çökdü çöllərə.
Göyərmiş göy səməni,
Səsi basmış ölkəni.

KEÇDİ NÖVBƏTİ-ZİMİSTAN

Qasım bəy Zakir

Keçdi növbəti-zimistan,
Yenə fəsli bahar oldu.
Əndəlibi-binəvanın
Sənəti ahu-zar oldu.

Yasəmənü gülü lalə,
Bir çəməndə tutub halə,
Ərguvan tutub piyalə,
Nərgiz içib xumar oldu.

Əmr olundu, abi-nisyan!
Cansızlara bəxş etdi can.
Yenə təzələndi dövran,
Nə gözəl ruzigar oldu!

Səbzpuş olub çəmənlər,
Qaldırdı hər şükuftə sər.
Oyan, ey bəxti-bixəbər,
Yatan hamı bidar oldu.

Əlac oldu bimarə,
Tapıldı dərdinə çarə,
Elə həsrət qalan yarə
Zakiri-dilfikar oldu.

BAHAR

Səməd Vurğun

Bahar, istəklimsən başdan-binadan,
Ən gözəl qızısan sən təbiətin.
Xoşbəxt yaranmışan xoşbəxt anadan,
Gözünün odusan şeirin, sənətin,
Ən gözəl qızısan sən təbiətin.

Mənim də şair tək qanım qaynardır,
Yerdə arzularım gül açır rəng-rəng.
Başımda daima fikirlər vardır,
Daima döyüñür, sinəmdə ürək,
Yerdə arzularım gül açır rəng-rəng.

Sükuta düşmənsən əzəldən sən də,
Nə yatır, nə də bir sakit olursan.
Çöllərə min yaşıl xalı sərsən də,
Çarşışib yağışla, boranla, qarla,
Qışın son nəfəsi qasırğalarla
Sən də döyüşlərdə yaşa dolursan,
Nə yatır, nə də bir sakit olursan.

Buludlar qoynunda çaxan şimşəyin,
Sivri qılınc kimi sıyrılır qından.
Tufan da qoparır bəzən küləyin,
Dağlara səs düşür qışqırığından.

Bahar, qoy suların gurhagur axsın,
Sinəmin üstündən keçsin sellərin.
Başımın üstündə şimşek də çaxsın,
Qoy tufan qoparsın əsən yellərin.

Doyunca baxıb qasırğalarla,
Göydə qartal kimi yorulum mən də.
Sonra qoşa yatıb dostum baharla,
Baş-başa dincəlim bir göy çəməndə.

Dən olub səpilək gəl səninlə mən,
Göyərək torpaqda sünbüllər kimi.
Qızlar güləb çəksin qoy ətrimizdən,
Baharın zinəti al güllər kimi.

Qoşa çinar olub bitək yol üstə,
Göylərə boy ataq öz ölkəmizdə.
Yayın istisində Muğanda, Mildə,
Yolçular dincəlsin qoy kölgəmizdə.

Ya da dağ döşündə qoşa qaynayan,
Ürək sərinlədən çeşmələr olaq.
Yerdə bulud-bulud axıb oynayan,
Sərin çaylar kimi axdıqca dolaq,
Ürək sərinlədən çeşmələr olaq.

Yer qazaq, su çəkək boz səhralara,
Daş yonaq, söz yazaq iti əl kimi,
Göyləri şimşek tək biz yara-yara,
Gəzək yer üzünü bir əməl kimi.
Bir cüt ala gözlü göyərçin olub,
Gəl Yer kürrəsinin çıynınə qonaq.
Şeir tək dillənib, nəğmə tək ötüb,
Dildən-dilə düşək, əzbər oxunaq.

Bir cüt məşəl olsun ürəklərimiz,
Bir cüt ulduz kimi baş-başa yanaq.
Sühlhün, səadətin keşiyində biz
Gəl qoşa dayanaq, qoşa da yanaq.

Min il ömür sürək səninlə qoşa,
Bir canda döyünən iki ürək tək,
Min il nəfəs verək torpağa, daşa,
Nəsildən-nəsilə təzələşərək.

BAHARI ÇOX SEVİRƏM

Zeynal Cabbarzadə

Baharı çox sevirəm,
Hər tərəf yaşıllaşır.
Dağlardan gələn sular,
Sel olub aşır-daşır.

Qaranquşlar eyvanda,
Qurur öz yuvasını.
Çox sevirəm baharın,
Sərin, saf havasını.

Göydə ildirim çaxır,
Dağlar başı çən olur.
Bahar fəsli gələndə,
Hami, hamı şən olur.

Mən yayı çox sevirəm,
Göy üzü təmiz olur.
Yayda çox sevdiklərim,
Çay olur, dəniz olur.

Günəş qızdırır yeri,
Ağaclar gətirir bar.
Yaylaqlarda dincəlir,
Yay gələndə adamlar.

Üzümlər şirinləşir,
Əncirlərdən axır bal.
Bağbanlar bal meyvəni,
Yığmağa tapmir macal.

Yaşıl xalı sərilir,
Düzənlərə, dağlara,
Yay fəsli ləzzət verir,
Balaca uşaqlara.

Payızı çox sevirəm,
Havalar gözəl olur.
Qızıl rəngli yarpaqlar,
Tökülür, xəzan olur.

Ağaclardan dərilir,
Alma, armud, heyva, nar,
Hərdən dolur, boşalır,
Göydə uçan buludlar.

Civildəşir sərçələr,
Qişdan gətirir xəbər.
Mən qışı çox sevirəm,
Çünki qarı bol olur.

Şaxtaları bol olur,
Buz salxıma bənzəyir.
Küçələri bəzəyir,
Atılıram, düşürəm.

Buz üstə sürüşürəm,
Qorxutmayır qar məni.
Anama söylənirəm,
Gəzməyə apar məni...

SƏHƏR-SƏHƏR

Məmməd Araz

Baharın nə gözəl çağları gəlmış,
Bülbülü çağırır gül səhər-səhər.
Vətənin eşqiyələ dil açıb yenə
Könlümün sazında tel səhər-səhər.

Çıxır meşəlikdən talaya əlik,
Səkir daşdan daşa xınalı kəklik.
Şehdən muncuq düzür güllük, çiçəklik,
Gəlinə bənzəyir çöl səhər-səhər.

Gedirəm tələsik tarlaya sarı,
Hamıdan tez gələ o qız da barı.
Sinəsi qartallı qayalıqları
Əks edir sonalı göl səhər-səhər.

Sevda yolcusunun xəyalına bax,
Sənsiz əfsanədir gözəllik ancaq.
Ey günəş üzlü yar, günəşdən qabaq
Yoluma nur çilə, gəl səhər-səhər.

YAZ AYLARI

Aşıq Əhliman

Yenə gəldi yaz ayları,
Bülbül gülə naz eyləyir.
Sevirəm sözün deməyə
Dodaq dilə naz eyləyir...

Kərəm tək yanın olmuşam,
Gözləri al qan olmuşam,
Görür yarı can olmuşam.
Bilə-bilə naz eyləyir.

Bənövşələr əlindədi,
Gümüş kəmər belindədi,
Tül libası əynindədi,
Bədən tülə naz eyləyir...

Aşıq Əhliman çarası
Eşqimin ağrı qarası
Qaş-qabaqla yox arası
Gülə-gülə naz eyləyir...

İLK BAHAR...

Zeynal Cabbarzadə

Yenə gəldi ilk bahar, yaz gülə-gülə,
Bu qədər gəl etmə yar, naz gülə-gülə.
Səni sevdim qəlbimlə, ey gözəl pəri,
Mənə söylə bir şirin söz gülə-gülə...

Mən aşiq bəndəm gülə, bülbüləm, bəndəm gülə,
Xəstəyəm qalıb əlacım bir şirin dilə...

Sevən aşiq, a gülüm, görməz dünyani
Qara qaşın, ağ üzün olum qurbanı
Niyə məndən gizlədirsin eşqini sən...?

Mən aşiq bəndəm gülə, bülbüləm, bəndəm gülə
Xəstəyəm qalıb əlacım bir şirin dilə.

Açılıb hər yan çiçək bax, gözəl, gözəl,
Telinə əlvan çiçək tax, gözəl, gözəl,
Yanıram hicrinlə mən, dön sərin suya
Ürəyimə sel kimi ax gözəl, gözəl...

Mən aşiq gələr yarı�, dərdimi bilər yarı�,
İnanıram dərmanımı eyləyər yarı�...

Cavan ömrüm şad olar, səslər hər yanı,
Qara qaşın, ağ üzün olum qurbanı,
Niyə məndən gizlədirsən eşqini sən...?

Mən aşiq bəndəm gülə, bülbüləm, bəndəm gülə,
Xəstəyəm qalib əlacım bir şirin dilə...

BADAM

Nəriman Həsənzadə

Gün qızdı mart ayında,
Bir az buğlandı torpaq.
Yenə tumurcuqlandı,
Sonra açdı, elə bil –
Çətir oldu ağappaq.
Aldandı mart ayına,
Günəşin istisnə
Xoş keçən havalara.
Sonra dəyişdi rüzgar,
Düşdü küləyə, qara.

Ağaclar gül açanda
Çiçəksiz qaldı badam.
Saxta təbəssümləri,
Yalançı qayğıları
Görəndə ayılırəm, –
Yadıma düşür badam.

YAZ GÜNÜNDƏYƏM

Leyla Mahmudqızı

Bağlardan quşların cəhcəhi gəlir,
Dağların başından duman yüksəlir,
Təbiət qoynunda ruhum dincəlir,
Bahar fəslindəyəm yaz günündəyəm.

Uzaqdan boylanır bənövşə lalə,
Yasəmən üstündə göllənib jalə,
Lilparlı bulaqda əldə piyalə,
Bahar fəslindəyəm yaz günündəyəm.

Getmək isteyirəm üzü dağlara,
Söz demək istərəm qoca qartala,
Ağacın kölgəsi sükut və tala,
Bahar fəslindəyəm yaz günündəyəm.

BAHAR GƏLİR

Aygün Yaşar

Çəməndə açdı çiçək,
Yarpağı ləçək-ləçək.
Uçub qondu kəpənək,
Sevindi, bahar gəlir.

Açıdı nərgiz, lalələr,
Zambaqlar, bənövşələr.
Cəh-cəh vurdu bülbüllər,
Nəğməli bahar gəlir.

Xəbər tutdu arılar –
Çəməndə çox çiçək var.
Çox həvəslə qondular,
Çiçəkli bahar gəlir.

Ağaclarda tumurcuq
Düzülmüş muncuq-muncuq.
Yoxdur artıq qar, soyuq,
Günəşli bahar gəlir.

Döndülər qatar-qatar
Payızda köçən quşlar.
Durnalar, qaranquşlar
Sevimli bahar gəlir.

Dağlarda qar əridi,
Axıb çaya yönəldi.
Şırıltısı nəgmədir,
Oxuyur bahar gəlir.

YAZ

Fərhad Bədəlbəyli
Tərcümə: Gülər Əlvənqızı

Yenicə ötüşdü bahar tufanı
Buludlar qəfilcə dağda gizləndi
Niyə axı mənim şəffaf göz yaşam
Almaz tək parlayan gözlərindədi?

Dəyişkən, sehirli o meşələrdə
Lalələr çəmənin hökmədarıydı
Bəs nədəndir sənin həzin gülüşün
Mənim dodağımda parıldayırdı?

Ecazkar, qüdrətli nəhəng səmada
Gözəl göy qurşağı hey işildayır
Tanrısa o yüksək səma qatından
Xəfif dağ suların hey dualayır.

Gül açır ağaclar, otlar, mamırlar
Hardasa bir insan doğulacaqdı
Mənim sevgi dolu bu gizli ahım
Sevinc fəryadına dönüşəcəkdi.

YAY FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

YAZ QURTARIR...

Bəxtiyar Vahabzadə

Yetişir Yayın isti günləri.
Günəşin al saçları
Qızdırır artıq yeri.
Meyvələr də qızarır
Bağçalarda istidən,
Çiçəklərlə bəzəyir
Paltarını göy çəmən.

YAY SƏHƏRİ

Abbas Səhhət

Od tutub qırmızı atəşlə yenə yandı üfüq,
Şəfəqin qırmızı rəngilə işıqlandı üfüq.
Bir qədər çaydan uzaq, od qalamış dağda çoban,
Oyadır öz sürüsün otlaya yaylaqda çoban.
Yumuşaq göy çəmənin üstə düşüb şəh gecədən
İsti yoxdur, hələ var bir balaca meh gecədən
Ağ dumanlar ucalır göy üzünə dağlardan,
Çox sərindir havası, keçmə bu yaylaqlardan.
Gün çıxır, göydə bulud qırmızı rəngə boyanır,
Kəndlilər çox yorulub, uyqudan indi oyanır.
Pəyədən mal-qaranı bəzi çıxardır qırğığa,
Bəzi səhrayə gedir işləməyə, bəzi bağa.

GÜNƏŞLİ YAY GÜNÜNDƏ

Vaqif Səmədoğlu

Günəşli yay günündə
göylərə qalxıb,
buludlarda yolunu azan,
və
qarlı-şaxtalı qış günündə
yuvasını tapan göyərçin kimiyəm.
Uşaqlıqda azıb,
Bir bağlı yuva qarşısında
durmuşam neçə ildir.
dimdiyimdən qan damır yenə...

BƏLKƏ BİR YAY AXŞAMI

Mayisə Əsədullaqızı

Bəlkə bir yay axşamı,
Ruhumu oxşayasan,
Sınsın həsrətin əli.
Yenə də söyləyəsən,
“Ey gözəllər gözəli”.
Bəlkə bir yay axşamı,
Qadasını aldığım,
Bakı bağlarında,
Könlümü oxşayasan...
Baxasan varaq-varaq,
Qumasq qumlu sahildə,
Tufanda birgə olsaq,

İnan təsir eləməz,
Mənə nə qar, nə sazaq.
...Bəlkə bir yay axşamı,
Ləpələrin döydüyü,
Sahildə qoşa gəzək,
Sevgini nuş eyləyib,
Həsrətin izin əzək!
Gecə ay işığında,
Qumaş qumlar üstündə,
Həsrəti pərən salaq,
Pisləri edək yasaq.
...Bəlkə bir yay axşamı,
Qadasını aldığım,
Bakı bağlarındaca,
Deyək şeiri, qəzəli,
Unudasan özünü,
İxtiyarsız deyəsən,
“Nə yaxşı ki sən varsan,
Ey gözəllər, gözəli”!

YENƏ O BAĞ OLAYDI

Mikayıl Müşviq

Yenə o bağ olaydı, yenə yiğışaraq siz
O bağa köçəydiniz.
Biz də muradımızca fələkdən kam alaydık,
Sizə qonşu olaydık.

Yenə o bağ olaydı, səni tez-tez görəydim,
Qələmə söz verəydim.
Hər gün bir yeni nəğmə, hər gün bir yeni ilham,
Yazaydım səhər-axşam.
Arzuya bax sevgilim, tellərindən incəmi?
Söylə, ürəyincəmi?

Yenə o bağ olaydı, yenə sizə gələydiq,
Danişardıq, güləydiq,
Ürkək baxışlarınıla, ruhumu dindirəydin
Məni sevindirəydin.
Gizli söhbət açayıq, ruhun ehtiyacından.
Qardaşından, bacından
Çəkinərək çox zaman söhbəti dəyişəydin,
Mənimlə əyişərdin.
Yenə də bir vurayıdı, qəlbimiz gizli-gizli,
Sən ey əsmər bənizli.

Bu yaz bir başqa yazdır, bu yaz daha da xoşdur,
Vay o qəlbə ki boşdur!
Hər üfüqdə bir həvəs, hər bucaqda bir umud,
İnsanlar daha məsud.
Duyğular daha incə, fikirlər daha dərin,
Ürəklər daha sərin.
İnsanların vüqarı, tələbi daha yüksək,
Yolumuzdan daş, kəsək,
Təmizlənmiş bir az da. Ellərin keyfi sazdır,
Bu yaz başqa bir yazdır!

Yenə o bağ olaydı, yenə o qumlu sahil,
Sular ötəydi dil-dil.
Saçın kimi qıvrılan dalgalara dalaydım,
Dalıb ilham alaydım.
Əndamını həvəslə qucaqlarkən dalğalar,
Qəlbimdə qasırğalar,
Fırtınalar coşaydı, qısqanclıqlar doğaydı,
Məni hırsım boğaydı.
Cumub alaydım səni dalğaların əlindən,
Yapışaydım belindən.
Xəyalımız üzəydi sevda dənizlərində,
Ləpələr üzərində,
İlhamının yelkəni zərrin saçın olaydı,
Sular xırçın olaydı.

Bu nə gözəl şeirdir, bu nə gözəl mənzərə,
Gəlin baxın Xəzərə.
Çıxalım Buzovnada kiçik qayalıqlara,
Seyrə dalım bir ara...
Gecələr sayrışarkən, ulduzlar lalə kimi,
İşıqlar jalə kimi.
Çilənib dağılarkən ətrafa damla-damla,
Ən yaxın bir adamlı.
Nə gözəldir dinləmək suların nəğməsini,
Təbiətin səsini!
Nə gözəldir dolaşmaq, isti yay fəsilləri,
Bu sərin sahilləri!

Nə gözəldir səhərlər bizim böyük ruhumuz,
Aşıb-daşan duyğumuz.
Şəklindəki sulara baxaraq ləzzət almaq,
Bu mavi şeirə dalmaq.
Dalğalar kimi qalxmaq, dalğalar kimi enmək,
Bəzən hürküb çəkinmək.
Hər dalğa bir kişnəyən bəyaz yallı at kimi,
Bizim bu həyat kimi!

Yenə o bağ olaydı sevdalar ölkəsində,
O söyüd kölgəsində.
İnci qumlar üstündə yenə verib baş-başa,
Yayı vurardıq başa.
Günlərimiz keçəydi qızığın fərəhlər kimi,
Dolu qədəhlər kimi.
Yarpaqlar arasından uzadaraq əlini,
Oxşayaraq telini.

Gecələr darayaydı saçlarını ay gözəl!
Sən nə gözəlsən, ay gözəl?
Əllərində əllərim, gözlərində gözlərim...
Asılıydı sözlərim
Könlünün qulağından bir qızıl tana kimi,
Günəş doğana kimi.

Bu yaz dostlarım bir az bəxtəvər olacaqlar,
Can-ciyər olacaqlar.
Bir az da uzaqlara açacaqlar yelkəni,
Ruh yeni, həyat yeni...
Çıxacaqlar göyləri aşaraq dönə-dönə,
Buludların fövqünə.
Uçacaqlar sabaha, uçacaqlar yarına,
Efir boşluqlarına.
Vaxtilə bir kölgə tək hür yaşamaq istəyən,
Bu insan oğlu bilsən,
Azadlıq ölkəsində daha şad olacaqdır,
Dünya dad alacaqdır.

Yenə o bağ olaydı, yenə yığışaraq siz,
O bağa köçəydiniz.
Biz də muradımızca fələkdən kam alaydıq,
Sizə qonşu olaydıq.
Yenə o bağ olaydı, səni tez-tez görəydim.
Qələmə söz verəydim,
Hər gün bir yeni nəğmə, hər gün bir yeni ilham,
Yazaydım səhər-axşam.
Arzuya bax sevgilim, tellərindən incəmi?
Söylə, ürəyincəmi?

YAY

Gülər Əlvanqızı

Yenə də oyandı həzin duyğular
Yayın istisiylə isindi ürək.
Bizi tərk eylədi yorğun qayğılar
İstədi mənalı bir ömür sürək.

Yazın yağmuruyla islaq könüllər
Həsrətlə bu yayın sorağındaymış.
Bir qəlbin nəğməsin oxuyub inlər
Bu nəğmə yağışın varağındaymış.

Baxdılqca səmaya dərindən-dərin
Sanki bir mavili ağa bürünür
Həzin xatirəli ötən illərin
Duyğusu dünən tək yaxın görünür.

Dəniz tələsərək sahilə qaçır
Qızılı qumları islatsın deyə.
Sevən ürəklərdə işıqlar saçır
Köpüklü ləpələr sıçrayır göyə.

Hər yandan yayın xoş sədası gəlir
Günəş gözəlləşir göyün üzündə.
Yerin qəhqəhesi göyə yüksəlir
Günəşin alovlu qaynar gözündə.

Bu yay həsrətləri pərişan etdi
Sevən könülləri qovuşduraraq.
Bu yay gəldiyitək sakitcə getdi
Gizli tufanları sovuşduraraq.

Getdi ki yenidən gəlsin bir daha
Payız qışı sevsin, qış da baharı.
Şükr edək görünməz, o bir Allaha
Ümidlə gözləyək xoş sabahları!

YAY

Fərhad Bədəlbəyli Tərcümə: Gülər Əlvənqızı

Yenə günəş göründü evin pəncərəsindən,
Yer üzünü yandırar alovlu şüasıyla, dəhşətli istisiylə
Gecənin təravətin bir andaca yox edir alovlu qılıncıyla.
Dözüm etmək nə çətin! İnanın ki, gücüm yox!
Bu qəzəbli atəşdə necə yaşamaq olar?!
Kölğə olsa belə, qaçmaq olmur, istidən
Dəniz isə çevrilir qaynayan mavi suya
İyul gəlir – Ah! Tanrıının cəzası...
Necə qəddar taledir, elə hey tələsir.
Sənsən mənim tək xilasım!
Öz ruhunla sərinlət, mənim bu yanğınimı.
Aydın, bərəkətli səmadan
Sərin yağıştək üstümə yağ.
Təzə-tər səhər şəhi ol və küləklə birlikdə
Uzaqlara yol alaq.

PAYIZ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

PAYIZ YETİŞDİ

Nizami Gəncəvi

Əsdi xəzan yeli, payız yetişdi,
Bağların əhvalı tamam dəyişdi.
Küləklər taladı bağçanı, bağı,
Söndü al güllərin yanar çırığı.
Arxlar kənarında otlar sapsarı,
Töküldü reyhanın şux yarpaqları.
Sanki ağaclarlıqda odlar qalandı,
Əlvan yarpaqları alışdı, yandı.
Oxuyan quşlar da lal olmuş çoxdan,
Yelin ayağına dolaşır xəzan.
Güllərin yerini tikanlar almış,
Yarpaqsız, meyvəsiz bağlar boş qalmış.

PAYIZ

Abdulla Şaiq

Payız olur, əsir soyuq küləklər,
Solur dağda, çöldə əlvan çicəklər.
Gecələr uzanır, günlər qısalır,
Göy üzünü qara buludlar alır.
Yağış yağır duman çökür çöllərə,
İnildəyir çayır, çəmən, dağ, dərə.
Ağaclarda nə meyvə var, nə yarpaq,

Bağ-bağçalar olmuş bütün çıl-çıraq,
Quşlar uçub dəstə-dəstə gedirlər,
İsti yerə köcüb, qışlaq edirlər.

PAYIZ

Rəfail Tağızadə

Ağacın yaylığı ayaqlar altda,
Yeriyə bilmirəm çığrtısından.
Çılpaq ağacların əlləri göydə,
Yarpağın son dua pıçılıtısından.

Yenə gəlib çatdı payız axşamı,
Yenə bu könlümə küləklər əsir,
Axşam süfrəsində boş qalıb bir yer,
Kölgələr dolaşır, kölgələrdə sərr.

Pəncərə önündə ağaç kimiyəm,
Xatırə yarpaqlar uçur havada.
Ömrün payızında bir xəzan kimi,
Ayrılıq səs salır yalqız odada.

Göyün üzün allıb qara buludlar,
Pərdələr üşüyür bomboz otaqda.
Səmtini itirib, yolunu azıb,
Cığırlar o kövrək yarpaq yataqda.

ÖMRÜN PAYIZI

Bəxtiyar Vahabzadə

Dövran tez dolanır, illər tez gəlir.

Biz də dəyişirik hey ildən-ilə.

Ömrün pillələri necə düz gəlir

Ana təbiətin fəsillərilə!

İlk bahar çağıdır uşaqlıq ömrün,

Şıltaqdır, oynaqdır kəpənək kimi.

Ömrün yay çağıdır gənclik büsbütün,

Coşgundur, dəlidir o, külək kimi.

Barlı-bəhərlidir payızı ömrün,

İnsan da bar verib əyir başını.

Dünyanı dərindən dərk etmək üçün

Düşünüb, gizlicə çatır qaşını.

Ağarar saç, saqqal ömrün qışında,

Həyat zəifləyir, axıra çatır.

Əl-ələ verərək, qoca yaşında

İnsan mürgüləyir, təbiət yatır.

Ömrün payız fəsli sıxdı əlimi,

Yoxsa qocalıram mən yavaş-yavaş.

Payızda yarpağa xal düşən kimi

Düşür saçlarına dən yavaş-yavaş.

Ağaclar soyunur, yer xəzəllənir,
Fikir dumanlanır, gözlər zillənir,
Güllərin üstünə enən tək enir
Mənim gözlərimə çən yavaş-yavaş.

Soyuyur havalar, soyuyur bütün,
Qısalır, qısalır günlər günbəgün.
Axı, yaxınlaşır qürubu ömrün,
Əyilir dağlardan gün yavaş-yavaş.

Saralır get-gedə çöl, çəmən, çayır,
Könül hər saatı ömürdən sayır.
Bir səs qulağıma hey piçildayır:
Bəxtiyar, göylərdən en yavaş-yavaş!

PAYIZ GƏLDİ

Bəxtiyar Vahabzadə

Gözlərim yenə də axtarır səni,
Ürəyim yolardan qayıtmır evə.
Sənsiz dalğalar da tanımır məni,
Neyləyim, ürəyim heç yatmır evə.

Payız gəldi, uçdu getdi quşlar,
Sən də getdin, bax yağıdı yağışlar.
Payız gəldi, qərib oldu dəniz,
Bu dənizin gözü yaşılı sənsiz.

Küçələr, döngələr izindən qalır,
Yarpaq pıçiltısı sənin səsindir.
İşıqlar zil qara gözündən qalır,
Bu şirin xatirə mənim bəsimdir.

Özümü aldadıb hər axşam-səhər,
Elə bu havanı oxuyuram mən.
Vallah səndən ötrü çox darıxmışam,
Başqa nə gəlir ki, axı əlimdən?!

Dostlarım bilirlər nələr çəkirəm,
Hər axşam könlümü alırlar mənim.
Hər dəfə qapımı döyən zaman qəm,
Dostlarım həmdəmim olurlar mənim.

Payız gəldi, uçdu getdi quşlar,
Sən də getdin, bax yağıdı yağışlar.
Payız gəldi, qərib oldu dəniz,
Bu dənizin gözü yaşlı sənsiz.

QIZIL PAYIZ

Nəbi Xəzri

Gəlir səhər, gedir duman
Göylər qalır buludlara.
Sanki günəş öz nurundan
Don biçibdir palıdlara.

Cığırlardan mahnı, gülüş
Əskilməyir nə zamandır.
Meşə qızıl, göylər gümüş,
Sanki çay da büllurdandır.

Yelmi əsir səhər-səhər,
Ya çöllərin gül ətridir?
Dağdan axan şəlalələr
Qucağında zər gətirir.

Düzlər axar-baxarlıdır,
Ağ cığırlar çıxır yola.
Gör təbiət nə varlıdır,
Qızıl səpir sağa-sola.

Uçur quşlar qatar-qatar,
Hərə gedir öz yerinə.
Maşın keçir, zər yarpaqlar
Göyə qalxır toz yerinə.

Axşamın sakit çağında,
Alov tutub çölü, düzü.
Palıdların qucağında
Gecələyir günəş özü.

Bax ulduzlar nur ciləyir,
Bu yer hara, qüssə hara!
Qızıl payız nəğmə deyir
Qızıl qəlbli insanlara!...

PAYIZ

Ülviyyə Eyyubova

Payız, səndən bir ricam var, çox tələsmə...
Qoy geciksin boranlı qar!
Vətənimin yad əllərdə hələ əsir torpaqları,
Döyüşlərdə əsgəri var... Tanrı olsun onlara yar.

Sən həlim ol asta tərpən,
Leysan olub yağma birdən.
Bir az bəslə buludları ətəyində,
Üşüməsin əsgərimin əli silah tətiyində!

Xəsislik et, gözəl payız,
Torpağıma su qatanda...
Yüngül olsun əsgərimin çəkmələri
Zirvələrə can atanda!

Dumanını ahəstə çək, naxışları nəmli payız
Vətənimin nər həsrətli dağlarına
Hərarətin qüvvət versin,
Alnı açıq zirvələrə bayraq sancan igidlərin qollarına!

Payız, səndən son ricam var,
Gözü yolda olanlara,
İgidlərdən xoş xəbərlər gətir nübar.
Qoy, bu payız müjdə versin mərd xalqıma
Qələbədən, zəfərdən bar!

PAYIZ ETÜDLƏRİ

Nəriman Həsənzadə

Deyirəm, saralıb solduqca bağlar,
Niyə qan qaynayıb-qarışmayır heç?
Dünən ağaclarla bəzək yarpaqlar,
İndi budaqlara yaraşmayır heç.

Buludlu, çiškinli açılır səhər,
Günəş şüasını yeridə bilmir.
Sular buz bağlayır, – salxım söyüdlər
Yuyub saçlarını quruda bilmir.

Kimsə xəbər verir: qar yağacaq, qar...
Yozur dekabrin havalarını.
Bir az kip bağlayır bizim qonşular,
Eyvana açılan qapılarını.

İstisi getdikcə candan baharın,
İsti paltarını geyir camaat.
Nəinki özünü, gözəl qızların
Palto – yaşını da dəyişir, heyhat!

Hava görürsən ki, xeyli sərindir,
Başqadır ürəyin əhvalı indi.
Qocalar sahildən azalır bir-bir,
Gənclər iki-iki çoxalır indi.

Gecələr parlayır sular – gümüşü,
İşiq səpələnir səhərə kimi.
Bakıda dənizlə ayın görüşü,
Uzanır axşamdan səhərə kimi.

Hər rəng min ürəyə, min qəlbə sirdaş,
Hər fəsil – ən gözəl bir duyğu kimi.
Hər şey öz vaxtında dəyişərdi kaş,
Hər şey... təbiətdə olduğu kimi.

PAYIZ

Aygün Yaşar

Payız öz firçasını
Yenə də işə saldı.
Bağçaları, bağları
Qızıl rəngə boyadı.

Qaranquşu, durnanı
Qatarla yola saldı.
Bağ-bağçanı, bostanı
Yağış yudu, suladı.

Xəzəl oldu yarpaqlar
Torpağa naxış saldı.
İlmə-ilmə xalını
Toxudu bağa saldı.

MƏN PAYIZI HEÇ SEVMƏDİM

Leyla Mahmudqızı

Ruhum bədbinləşir küsür,
Mən payızı heç sevmədim
Ürəyimə xallar düşür
Mən payızı heç sevmədim

Təbiəti soyundurur,
Damarda qanı dondurur,
Şən duyguları soldurur,
Mən payızı heç sevmədim.

Cəhcəhi gəlmir quşların
Solur səfi naxışların.
Donur ruhu baxışların
Mən payızı heç sevmədim.

PAYIZ ADAMI

Mehman Rəsulov

Mən payız adamıymam,
Xəzəl kimi solğunam,
Günəş kimi iliğam,
Mən payız adamıymam.

Mən dəniz qırğıyıymam,
Üstümdə sevgililər
İntihar hədələri,
Boş məhəbbət vədləri.

Aya baxıb çirtlanan
Günəbaxan tumları,
Payız yanına yığıb
Sarımtıl adamları.

Mən payız adamıyam,
Gözləri yağışlıyam,
Başında yel tumları
Axırda qışa çıxır
Payızın adamları.

Payız adamlarının
Uşaqlığı yay olub,
Payız adamlarının
Məzarına qar dolub.

Mən payız adamıyam,
Əvvəlim yay, sonum qış,
Yarpaq qədər boyum var,
Sarıbəniz, bir qarış.

Nə yarpaq tək yaritdim,
Nə fərqli xəzan oldum,
Sancılandı buludlar,
Mən payızda doğuldum.

PAYIZ

Fərhad Bədəlbəyli

Tərcümə: Gülər Əlvənqızı

Bir payız küləyi keçər başından
Bir yol uzaqlara aparar səni,
Saralmış yarpağın qan yaddasından
Süzülər incə bir xəzan yelkəni.

Bu yolda yürüyüb gəzdikcə sanki
Payız ürəyinin içində olar
Xış- xışlıdayan yarpaq inan ki,
Ayağın altından ruhuna dolar.

Təbiət büs-bütün sarı boyanar
Nə yaman sevirmiş axı bu rəngi?!
Sarıda yoğrular və mayalanar
Torpaq da pozmayar bax bu ahəngi.

Bu rəngdən qəlbində bir alov yanar
Oyanan şirin bir xatirələrdir.
Qalxar duyğuların, hissin oyanar
Onlar alovdan da daha betərdir.

Bu qızıl payız da bir gün ötüşər
Gedərkən səndə də qonaq olaraq.
Sarı mənzilinə çatıb, yetişər
Ömründən saralmış yarpaq alaraq.

QIŞ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

NƏRGİZGÜLÜ VƏ QIŞ

Zahid Xəlil

Qış yenə təbiətə
Topla, tüfənglə gəldi.
Qılincını sıyırırdı
Qarla, küləklə gəldi.

Qar üstə gülümsünən
Nərgizə bax, nərgizə.
Şeh kimi şölə saçır,
Ləçəkləri təptəzə.

Arabir külək vurub
Tellərini əsdirir,
Günəşin şöləsini
Ləçeyində gəzdirir.

Qışın tən ortasında
Parıldayan yazdı o.
Torpağın qızıl sözü
Qızıl kimi qızdı o.

Onu dondura bilmir
Qışın soyuq nəfəsi,
O qar üstə uyuyan
Günəşin son şoləsi.

"Bu şaxtaya, bu qara
Dözməz hər qız" dedilər.
Elə buna görə də
Ona "Nər qız" dedilər.

Öpdülər, oxşadılar,
"Nər qız", "Nər qız" dedilər.
Lap axırda yorulub
Ona "Nərgiz" dedilər.

Onun zərif ətrini
Yayır ətrafa külək.
Qar bir az da güclənir
Sanki vəcdə gələrək.

Buludlar Yer üzünə
Qardan köynək toxuyur.
Nərgiz yaz paltarında
Qışa meydan oxuyur.

QAR YAĞIR ŞƏHİDLƏR XİYABANINA

Nüsrət Kəsəmənli

Qış uyuda bilmir bu oyaq qəmi,
Donub başdaşıtək bir dərdli ana,
Didilmiş gəlinlik paltarı kimi
Qar yağır Şəhidlər xiyabanına.
Yorğun əsgərlərin yuxusu dərin,
Son sözü: "Bir içim sərin su verin!"
Örtür yarasını qar şəhidlərin,
Qar yağır Şəhidlər xiyabanına.
Burda ağlayan kim, burda susan kim?
Bizlərdən məhəbbət umub, küsən kim?
Dən düşür torpağın saçına sanki,
Qar yağır Şəhidlər xiyabanına.

QAR YAĞIB, ŞAXTA DÜŞÜB

Nüsrət Kəsəmənli

Dəcəllər qızlara qardaşa dönüb,
Yıxılana gülmür, durana gülmür.
Elə bərkiyib ki, qar daşa dönüb,
Dəcəl oğlanların ipək qızlara
Qartopu vurmağa əlləri gəlmir.
Bir şışman özündən razıdır necə,
Varlığı itibdir xəzlər içində.
Buxar maşınıdır, sanki, indicə
Fit verib itəcək yüzlər içində.
Görəsən bu saxta nə vaxt çəkilər?

Soyuqluq üzüdür ulduzları da.
Çiyinlər üstündə gəzir tülkülər,
Başa çıxarıblar qunduzları da.
Donubdur üzündə bic bir təbəssüm,
Başlarda rahatlıq tapar bu tülkü.
Uca çəpərləri demirəm hələ
Əgər bir müğənni xoruz buraxsa
Sıçrayıb havada qapar bu tülkü.
Götürüb aparar tənbəlliyyini,
Mağara küncünə ayılar köçər.
Havadan alanda kabab iyini
Canavar könlündən quzular keçər...
İndi qoyunlar da qazdan ayıqdı,
Bozarmış dovşanlar yazıqdı deyim,
Qayıt, ovçu qardaş, belə soyuqda
Ev yıxıb, qan tökmək insafdan deyil.
Qayıt, nahar elə lələ-gülədən,
Kababsız keçinən dünya dağılmaz.
Elə soyuqdur ki, isti lülədən
Güllənin çıxmaga həvəsi olmaz...

QIŞ

Məmməd Rahim

Qar bürüyüb dağları,
Bağçaları, bağları.
Donub çaylar, bulaqlar,
Buz bağlayıb budaqlar.

Qış belə dövran sürür.
Əllərilə öldürür
Zərərli böcəkləri.
Qışa pis deyənmi var?
Taxılı örtməsə qar
Bir qalın yorğan kimi,
Sünbüllər ümman kimi
Zəmidə dalğalanmaz.
Qış bizə nemət verir,
Dad verir, ləzzət verir.
Qar düşməsə çöllərə,
Qovuşmarıq güllərə.
Sevimli bahar olmaz,
Bağçalarda bar olmaz.
Qış bizə nemət verir,
Dad verir, ləzzət verir.

QIŞ

Tofiq Mütəllimov

Qonaq gəlir elə qış,
Soyumuşdur havalər.
Ağ geyinmiş hər tərəf,
Dayanmadan yağır qar.

Heç qorxmayır soyuqdan,
Geyinib isti paltar:
Qar topası oynayır
Çöldə qoçaq uşaqlar.

Süşələr buz bağlamış,
Şaxtanın gücünə bax!
Külək sovurur qarı
Divarlara çırparaq.

Taxıl, meyvə bol olar
Qar çox yağsa nə qədər,
Qışçı da bahar kimi,
Xoşlayır bizim ellər.

QAR

Mirvarid Dilbazi

Qar örtdü bağça bağları,
Çiçəkli güllü dağları,
Qışın səfali çağları
Yetişdi. Qəlbim oldu şən.

Səfalıdır bizim Vətən.
Nə xoş gəlib bu qış, bu qar,
Qışın da başqa zövqü var.
Qar altda yatdı tarlalar.

Düm ağ geyindi çöl, düzən.
Səfalıdır bizim Vətən.
Fərəhlidir bu eldə qış,
Baharda gur yağan yağış.

Açıb düm ağ örpəyi
Yurdumuz bəzən-bəzən,
İlin bütün fəsilləri
Səfalıdır bizim Vətən.

UŞAQ VƏ BUZ

Mirzə Ələkbər Sabir

Dərsə gedən bir uşaq,
Çıxdı buz üstə qoçaq;
Sürüşdü birdən-birə,
Düşdü üz üstə yerə.

Durdu uşaq neylədi?
Buza belə söylədi:
“Sən nə yamansan, a buz?
Adam yıxansan, a buz!

Az qalıb ömrün sənin,
Yaz gələr, artar qəmin,
Əriyib suya dönərsən,
Axıb çaya gedərsən!”

QAR YAĞIR

Aygün Yaşar

Qar yağır narın-narın,
Üstün örtür torpağın.
Hər tərəf ağ geyinmiş
Demək, artıq qış gəlmış.

Qar yağır çiçək-ciçək,
Hər yana vurmuş bəzək.
Qardan bəyaz don geymiş
Təbiət nə gözəlmış!

Qar yağır quşbaşıtək.
Sanki uçur kəpənək.
Göydən lap yerə enmiş,
Pəncərəmi bəzəmiş.

Qar yağır lopa-lopa,
Torpağa hopa-hopa,
Quşlar da topa-topa,
Qar altda yem gəzirmiş.
Yem qar altda gizlənmiş.

QAR YAĞIB

Aygün Yaşar

Pəncərədən baxdı aya,
Ağappaqdır gördü hər yan.
Sevincindən ay can – ay can!
Qar yağıb, gəl bax, anacan!

İndi gedib uşaqlarnan,
Oynayacam axşamacan.
Gözləmişəm qarı çoxdan,
Qorxum yoxdur qar, soyuqdan.

QIŞ

Fərhad Bədəlbəyli.
Tərcümə: Gülər Əlvənqızı

Hər yan qar səpilmiş, çovğun oxuyur
Qış gözəlliylə elə parlayır,
Boz papaq altında qalan ağaclar
Vaxtsız qocaldığı günləri sayır.

Keçilməz, ağ-appaq qarlı yollarda
Sığın ehtiyatla, gizlincə gedir,
Üzü toxunduqca narın qarlara
Sanki dövrə vurub, onlar rəqs edir.

Kiçik kənd evinin o bacasından
Tüstü burularaq göylərə dolur,
Bizə ləzzətli bir qoxu gətirir,
Sonra öz-özünə itib yox olur.

At öz gedişini yavaşladaraq
Astaca, aramla dağa dırmanır,
Dovşansa sürüşüb çuxura düşüb
Çırpılıb hər yanı qara bulanır.

Möhtəşəm təbiət yaradılışdan
Daima ölməyən, əbədi olub,
Yaranan günündən sonuna qədər
Sevinclə yanaşı kədərlə dolub.

Həyat verir bize yazı və yayı,
Anidən bir payız yarpağı düşür,
Ümidlər, arzular puç olub gedir...
Bağ-bağçam yetim tək sanki büzüşür.

Ürək sakit-sakit, aramlı vurur,
Təəssüf, gəncliyim dönməz olacaq.
Bəlkə də kim isə məni səssizcə
Bir qış səfərinə yola salacaq.

**ВРЕМЕНА ГОДА
В ПОЭЗИИ**

СТИХИ О ВЕСНЕ

ВЕСНА

Фархад Бадалбейли

Прошла весенняя гроза,
И тучи спрятались в горах,
Но почему ж моя слеза
В твоих бриллиантовых глазах?
В лесах таинственно и зыбко,
Тюльпаны царствуют в лугах,
И почему твоя улыбка
Сверкает на моих устах?
И пышной радугой блестает
Могучий, дивный небосвод,
А Бог с небес благословляет
Теченье бурных, горных вод.
Цветут деревья, травы, мох,
А где-то человек рождается,
Пусть мой любовный, тайный вздох
В твой крик восторга превратится.

ВЕСНА, ВЕСНА!

Евгений Баратынский

Весна, весна!

Как воздух чист!

Как ясен небосклон!

Своей лазурию живой

Слепит мне очи он.

Весна, весна!

Как высоко,

На крыльях ветерка,

Ласкаясь к солнечным лучам,

Летают облака!

Шумят ручьи!

Блестят ручьи!

Взревев, река несет

На торжествующем хребте

Поднятый ею лед!

Еще древа обнажены,

Но в роще ветхий лист,

Как прежде под моей ногой

И шумен, и душист.

Под солнце самое взвился

И в яркой вышине

Незримый жаворонок поет

Заздравный гимн весне.

Что с нею? Что с моей душой?

С ручьем она ручей
И с птичкой птичка!
С ним журчит,
Летает в небе с ней!

ЕЩЕ ДУЮТ ХОЛОДНЫЕ ВЕТРЫ

Александр Пушкин

Еще дуют холодные ветры
И наносят утренни морозы,
Только что на проталинах весенних
Показались ранние цветочки,
Как из чудного царства воскового,
Из душистой келейки медовой
Вылетала первая пчелка,
Полетела по ранним цветочкам
О красной весне поразведать,
Скоро ль будет гостья дорогая,
Скоро ль луга позеленеют,
Скоро ль у кудрявой у березы
Распустятся клейкие листочки,
Зацветет черемуха душиста.

ЗДРАВСТВУЙ, ВЕСЕННЯЯ ПЕРВАЯ ТРАВКА!

Сергей Городецкий

Здравствуй, весенняя первая травка!

Как распустилась?

Ты рада теплу?

Знаю, у вас там веселье и давка,

Дружно работают в каждом углу.

Высунуть листик иль синий цветочек

Каждый спешит молодой корешок

Раньше, чем ива из ласковых почек

Первый покажет зеленый листок.

УХОДИ, ЗИМА СЕДАЯ!

Аполлон Майков

Уходи, Зима седая!

Уж красавицы Весны

Колесница золотая

Мчится с горней вышины!

Старой спорить ли, тщедушной,

С ней — царицею цветов,

С целой армией воздушной

Благовонных ветерков!

А что шума, что гуденья,

Теплых ливней и лучей,

И чиликанья, и пенья!..

Уходи себе скорей!
У нее не лук, не стрелы,
Улыбнулась лишь — и ты,
Подобрав свой саван белый,
Поползла в овраг, в кусты!..
Да найдут и по оврагам!
Вон — уж пчел рои шумят,
И летит победным флагом
Пестрых бабочек отряд!

ДЕНЬКИ СТОЯТ ПОГОЖИЕ

Михаил Пляцковский

Деньки стоят погожие,
На праздники похожие,
А в небе — солнце теплое,
Веселое и доброе.
Все реки разливаются,
Все почки раскрываются,
Ушла зима со стужами,
Сугробы стали лужами.
Покинув страны южные,
Вернулись птицы дружные.
На каждой ветке скворушки
Сидят и чистят перышки.
Пришла пора весенняя,
Пришла пора цветения.

И, значит, настроение
У всех людей — весеннее!

ПРИХОД ВЕСНЫ

Василий Жуковский

Зелень нивы, рощи лепет,
В небе жаворонка трепет,
Теплый дождь, сверканье вод,-
Вас назвавши, что прибавить?
Чем иным тебя прославить,
Жизнь души, весны приход?

ВЕСНА

Андрей Белый

Всё подсохло.
И почки уж есть.
Зацветут скоро ландыши, кашки.
Вот плывут облачка, как барашки.
Громче, громче весенняя весть.
Я встревожен назойливым писком:
Подоткнувшись, ворчливая Фекла,
Нависая над улицей с риском,
Протирает оконные стекла.
Тут известку счищают ножом...
Тут стаканчики с ядом... Тут вата...

Грудь апрельским восторгом объята.
Ветер пылью крутит за окном.
Окна настежь — и крик, разговоры,
И цветочный качается стебель,
И выходят на двор полотеры
Босиком выколачивать мебель.
Выполз кот и сидит у корытца,
Умывается бархатной лапкой.
Вот мальчишка в рубашке из ситца,
Пробежав, запустил в него бабкой.
В небе свет предвечерних огней.
Чувства снова, как прежде, огнисты.
Небеса всё синей и синей,
Облачка, как барашки, волнисты.
В синих далях блуждает мой взор.
Все земные стремленья так жалки...
Мужичонка в опорках на двор
С громом ввозит тяжелые балки.

ЗИМА

Федор Тютчев

Зима недаром злится,
Прошла ее пора —
Весна в окно стучится
И гонит со двора.
И все засуетилось,

Все нудит Зиму вон
— И жаворонки в небе
Уж подняли трезвон.
Зима еще хлопочет
И на Весну ворчит.
Та ей в глаза хохочет
И пуще лишь шумит...
Взбесилась ведьма злая
И, снегу захватя,
Пустила, убегая,
В прекрасное дитя.
Весне и горя мало:
Умылася в снегу,
И лишь румяней стала,
Наперекор врагу.

УЖ ТАЕТ СНЕГ

Алексей Плещеев

Уж тает снег, бегут ручьи,
В окно повеяло весною...
Засвищут скоро соловьи,
И лес оденется листвою!
Чиста небесная лазурь,
Теплей и ярче солнце стало,
Пора метелей злых и бурь
Опять надолго миновала...

ВЕСЕННИЕ ВОДЫ

Федор Тютчев

Еще в полях белеет снег,
А воды уж весной шумят —
Бегут и будят сонный брег,
Бегут, и блещут, и гласят...

Они гласят во все концы:
«Весна идет, весна идет,
Мы молодой весны гонцы,
Она нас выслала вперед!

Весна идет, весна идет,
И тихих, теплых майских дней
Румяный, светлый хоровод
Толпится весело за ней!..»

О, ВЕСНА БЕЗ КОНЦА И БЕЗ КРАЮ

Александр Блок

О, весна без конца и без краю —
Без конца и без краю мечта!
Узнаю тебя, жизнь! Принимаю!
И приветствую звоном щита!

Принимаю тебя, неудача,
И удача, тебе мой привет!
В заколдованной области плача,
В тайне смеха — позорного нет!

Принимаю бессонные споры,
Утро в завесах темных окна,
Чтоб мои воспаленные взоры
Раздражала, пьянила весна!

Принимаю пустынные веси!
И колодцы земных городов!
Освещенный простор поднебесий
И томления рабых трудов!

И встречаю тебя у порога —
С буйным ветром в змеиных кудрях,
С неразгаданным именем Бога
На холодных и сжатых губах...

Перед этой враждующей встречей
Никогда я не брошу щита...
Никогда не откроешь ты плечи...
Но над нами — хмельная мечта!

И смотрю, и вражду измеряю,
Ненавида, кляня и любя:
За мученья, за гибель — я знаю —
Все равно: принимаю тебя!

Я ПРИШЕЛ К ТЕБЕ С ПРИВЕТОМ

Афанасий Фет

Я пришел к тебе с приветом,
Рассказать, что солнце встало,
Что оно горячим светом
По листам затрепетало;

Рассказать, что лес проснулся,
Весь проснулся, веткой каждой,
Каждой птицей встрепенулся
И весенней полон жаждой;

Рассказать, что с той же страстью,
Как вчера, пришел я снова,
Что душа все так же счастью
И тебе служить готова;

Рассказать, что отовсюду
На меня весельем веет,
Что не знаю сам, что буду
Петь — но только песня зреет.

СТИХИ О ЛЕТЕ

ЛЕТО

Фархад Бадалбейли

Безумным жаром обжигая,
Восходит солнечный палач,
Лучами землю опаляя
И ослепляя окна дач.

Он убивает свежесть ночи
Своим пылающим мечом,
Терпеть, поверьте, нету мочи:
Как жить под яростным огнем?!

В тени не спрятаться от жара,
А море – синий кипяток,
Идет июль – как Божья кара,
Несется, словно жуткий рок.

В тебе одной мое спасенье,
Свою влагой окропи,
Мое безумное горенье
Своей душою остуди.

Пролейся дождиком прохладным,
Будь свежей, утренней росой,
Стань небом чистым, благодатным
И ветром унесись со мной!

ИЮЛЬ

Борис Пастернак

По дому бродит приведенье.
Весь день шаги над головой.
На чердаке мелькают тени.
По дому бродит домовой.

Везде болтается некстати,
Мешается во все дела,
В халате крадется к кровати,
Срывает скатерть со стола.

Ног у порога не обтерши,
Вбегает в вихре сквозняка
И с занавеской, как с танцоршей,
Взвивается до потолка.

Кто этот баловник-невежа
И этот призрак и двойник?
Да это наш жилец приезжий,
Наш летний дачник-отпускник.

На весь его недолгий раздых
Мы целый дом ему сдаем.
Июль с грозой, июльский воздух
Снял комнаты у нас внаем.

Июль, таскающий в одёже
Пух одуванчиков, лопух,
Июль, домой сквозь окна вхожий,
Всё громко говорящий вслух.

Степной нечесаный растрепа,
Пропахший липой и травой,
Ботвой и запахом укропа,
Июльский воздух луговой.

ЛЕТНИЙ ВЕЧЕР

Александр Блок

Последние лучи заката
Лежат на поле сжатой ржи.
Дремотой розовой объята
Трава некошеной межи.

Ни ветерка, ни крика птицы,
Над рощей — красный диск луны,
И замирает песня жницы
Среди вечерней тишины.

Забудь заботы и печали,
Умчись без цели на коне
В туман и в луговые дали,
Навстречу ночи и луне!

ЛЕТНИЙ ВЕЧЕР

Федор Тютчев

Уж солнца раскаленный шар
С главы своей земля скатила,
И мирный вечера пожар
Волна морская поглотила.

Уж звезды светлые взошли
И тяготеющий над нами
Небесный свод приподняли
Своими влажными главами.

Река воздушная полней
Течет меж небом и землею,
Грудь дышит легче и вольней,
Освобожденная от зною.

И сладкий трепет, как струя,
По жилам пробежал природы,
Как бы горячих ног ея
Коснулись ключевые воды.

ЛЕТОМ

Иван Суриков

Вот и лето. Жарко, сухо;
От жары нет мочи.
Зорька сходится с зарёю,
Нет совсем и ночи.

По лугам идут работы
В утренние росы;
Только зорюшка займётся,
Звякают уж косы.

Поднялось и заиграло
Солнце над полями,
Порассыпалось своими
Жгучими лучами;

По лугам с травы высокой
Росу собирает,
И от солнечного зноя
Поле высыхает.

А косить траву сухую —
Не косьба, а горе!
Косари ушли, и сохнет
Сено на просторе.

Солнце жарче всё и жарче:
На небе ни тучи;
Только вьётся над травою
Мошек рой летучий;

Да шмели, жужжа, кружатся,
Над гнездом хлопочут;
Да кобылки, не смолкая,
На поле стрекочут.

Вот и полдень. Вышли бабы
На поле толпами,
Полувысохшее сено
Ворошат граблями.

Растрясают, разбивают,
По лугу ровняют;
А на нём, со смехом, дети
Бегают, играют.

Растрясли, развернули, —
С плеч долой забота!
Завтра за полдень другая
Будет им работа:

Подгребать сухое сено,
Класть его копнами,
Да возить домой из поля,
Навивать возами.

Вот и вечер. Солнце село;
Близко время к ночи;
Тишина в полях, безлюдье —
Кончен день рабочий.

ЗИМОЙ И ЛЕТОМ

Роберт Луис Стивенсон

Зимой, еще не брезжит свет,
А я уже умыт, одет.
Напротив, летом спать меня
Всегда кладут при свете дня.
Средь бела дня я спать иду,
А птицы прыгают в саду,
И взрослые, покинув дом,
Гуляют под моим окном.
Скажите, это ли не зло:
Когда еще совсем светло
И так мне хочется играть,
Вдруг должен я ложиться спать!

ГДЕ ТЫ, ЛЕТО ЗНОЙНОЕ

Михаил Исаковский

Где ты, лето знойное,
Радость беспокойная,
Голова курчавая,
Рощи да сады?..
Белая метелица
За окошком стелится,
Белая метелица
Замела следы.
Были дни покосные,
Были ночи росные,
Гнулись ивы тонкие
К светлому ручью;
На лугу нескошенном,
На лугу заброшенном,
Встретила я молодость,
Молодость свою.
Встретила нежданную,
Встретила желанную
Под густою липою,
Под копной волос.
Отчего горела я,
Отчего хмелела я —
От зари малиновой
Аль от буйных рос?

Разожгла головушку,
Разбурлила кровушку,
Думы перепутала
Звездная пурга...
До сих пор все чудится —
Сбудется, не сбудется —
Белая рубашка,
Вечер и луга.
По тропе нехоженой
Дни ушли погожие,
Облетели рощи,
Стынут зеленя.
Саночки скрипучие
Да снега сыпучие
Разлучили с милым
Девушку, меня.
Разлучили-бросили
До весны, до осени.
До весны ль, до осени ль,
Или навсегда
Закатилась, скрылася,
Скрылась, закатилась
Молодости девичьей
Первая звезда?
Ласковый да радостный,
Молодой да сладостный,
Напиши мне весточку —

Любишь или нет?..
А в ответ метелица
По дорогам стелется,
Белая метелица
Заметает след.

ПОПРОЩАТЬСЯ С ТЕПЛЫМ ЛЕТОМ

Михаил Исаковский

Попрощаться с теплым летом
Выхожу я за овин.
Запылали алым цветом
Кисти спелые рябин.

Всё молчит — земля и небо,
Тишина у всех дорог.
Вкусно пахнет свежим хлебом
На току соломы стог.

Блекнут травы. Дремлют хаты.
Рощи вспыхнули вдали.
По незримому канату
Протянулись журавли.

Гаснет день. За косогором
Разливается закат.
Звонкий месяц выйдет скоро
Погулять по крышам хат.

Скоро звезды тихим светом
Упадут на дно реки.
Я прощаюсь с теплым летом
Без печали и тоски.

НЕ ОСТЫВШАЯ ОТ ЗНОЮ

Федор Тютчев

Не остывшая от зною,
Ночь июльская блистала...
И над тусклую землею
Небо, полное грозою,
Всё в зарницах трепетало...
Словно тяжкие ресницы
Подымались над землею,
И сквозь беглые зарницы
Чьи-то грозные зеницы
Загоралися порою...

ЛЕТНЯЯ ПЕСЕНКА

Тимофей Белозеров

Опять смеется лето
В открытое окно,
И солнышка, и света
Полным, полным-полно!

Опять трусы и майки
Лежат на берегу,
И нежатся лужайки
В ромашковом снегу!

ЛЕТО

Тимофей Белозеров

Лето, лето, сказочное лето!
От чудес кружится голова...
Вот в кольчугах радужного цвета
Из реки выходят острова!
В чешуе, в мерцании ракушек,
С непокрытой гривой тальников,
Из дворов прибрежных деревушек
Молча в плен уводят рыбаков...
На пески, затянутые тиной,
К мелководьям, острым, как мечи,
То косяк опустится гусиный,
То, горланя, свалятся грачи.
Лето, лето...
С песней недопетой
Ждёт дождя горячая трава.
Вместе с солнцем, в мареве рассвета,
Из реки
Выходят
Острова!

ЛЕТОМ

Николай Греков

Зарумянилась вишня и слива,
Налилась золотистая рожь,
И как море волнуется нива,
И в траве на лугах не пройдёшь.
Солнце ходит высоко над сводом
Раскалённых от зноя небес,
Пахнет липа душистая мёдом,
И шумит полный сумрака лес...

ЛЕТО

Леонид Мартынов

Вот и лето на пороге:
Реют пчелы-недотрогои,
Величаво карауля
Привлекательные ульи,
Чтобы всякие тревоги
Потонули в мерном гуле,
Как набаты тонут в благовесте,
И в июне,
И в июле,
И в особенности
В августе.

ЯРКО СОЛНЦЕ СВЕТИТ

Иван Суриков

Ярко солнце светит,
В воздухе тепло,
И, куда ни глянешь,
Всё кругом светло.
На лугу пестреют
Яркие цветы;
Золотом облиты
Тёмные листы.
Дремлет лес:
Ни звука —
Лист не шелестит,
Только жаворонок
В воздухе звенит.
Да взмахнёт порою
Птичка над кустом,
Да, жужжа, повьётся
Пчёлка над цветком,
Да золотокрылый
Жук лишь прошумит, —
И опять всё тихо,
Всё кругом молчит...

СТИХИ ПРО ОСЕНЬ

ОСЕНЬ

Фархад Бадалбейли

Осенним облаком укрыты
И старый парк, и темный пруд,
А воробыи, дождем умыты,
Сидят на ветках, солнца ждут.
В пруду ворчливые гусыни
Плыют то рядышком, то вокруг,
И хвостик их зелено-синий
Всплывает сам собою вдруг.
Багрянец с желтизной смешался
На ниспадающей листве,
Зеленый дуб один остался,
А клен упал, лежит в траве,
Увы, природа умирает.
На сердце грустно и светло,
Надежда все же возрождает
Мечту, что ветром унесло.
Но средь осенней непогоды
Тоскливо мне, и стынет кровь,
Каким же вихрем мчатся годы,
Как трудно сохранить любовь.
Сквозь тучи солнца луч пробился,
Я жду тебя, тебя все нет,
Вдруг на пригорке появился
Твой юный, стройный силуэт.

ОСЕНЬ

Александр Пушкин

Октябрь уж наступил — уж роща отряхает
Последние листы с нагих своих ветвей;
Дохнул осенний хлад — дорога промерзает.
Журча еще бежит за мельницу ручей,
Но пруд уже застыл; сосед мой поспешает
В отъезжие поля с охотою своей,
И страждут озими от бешеної забавы,
И будит лай собак уснувшие дубравы.

II

Теперь моя пора: я не люблю весны;
Скучна мне оттепель; вонь, грязь — весной я болен;
Кровь бродит; чувства, ум тоскою стеснены.
Суровою зимой я более доволен,
Люблю ее снега; в присутствии луны
Как легкий бег саней с подругой быстр и волен,
Когда под соболем, согрета и свежа,
Она вам руку жмет, пылая и дрожа!

III

Как весело, обув железом острым ноги,
Скользить по зеркалу стоячих, ровных рек!
А зимних праздников блестящие тревоги?..
Но надо знать и честь; полгода снег да снег,

Ведь это наконец и жителю берлоги,
Медведю, надоест. Нельзя же целый век
Кататься нам в санях с Армидами младыми
Иль киснуть у печей за стеклами двойными.

IV

Ох, лето красное! любил бы я тебя,
Когда б не зной, да пыль, да комары, да мухи.
Ты, все душевные способности губя,
Нас мучишь; как поля, мы страждем от засухи;
Лишь как бы напоить, да освежить себя —
Иной в нас мысли нет, и жаль зимы старухи,
И, проводив ее блинами и вином,
Поминки ей творим мороженым и льдом.

V

Дни поздней осени бранят обыкновенно,
Но мне она мила, читатель дорогой,
Красою тихою, блистающей смиренно.
Так нелюбимое дитя в семье родной
К себе меня влечет. Сказать вам откровенно,
Из годовых времен я рад лишь ей одной,
В ней многое доброго; любовник не тщеславный,
Я нечто в ней нашел мечтою своенравной.

VI

Как это объяснить? Мне нравится она,
Как, вероятно, вам чахоточная дева
Порою нравится. На смерть осуждена,
Бедняжка клонится без ропота, без гнева.
Улыбка на устах увянувших видна;
Могильной пропасти она не слышит зева;
Играет на лице еще багровый цвет.
Она жива еще сегодня, завтра нет.

VII

Унылая пора! очей очарованье!
Приятна мне твоя прощальная краса —
Люблю я пышное природы увяданье,
В багрец и в золото одетые леса,
В их сенях ветра шум и свежее дыханье,
И мглой волнистою покрыты небеса,
И редкий солнца луч, и первые морозы,
И отдаленные седой зимы угрозы.

VIII

И с каждой осенью я расцветаю вновь;
Здоровью моему полезен русской холод;
К привычкам бытия вновь чувствую любовь:
Чредой слетает сон, чредой находит голод;
Легко и радостно играет в сердце кровь,
Желания кипят — я снова счастлив, молод,

Я снова жизни полн — таков мой организм
(Извольте мне простить ненужный прозаизм).

IX

Ведут ко мне коня; в раздолии открытом,
Махая гривою, он всадника несет,
И звонко под его блистающим копытом
Звенит промерзлый дол и трескается лед.
Но гаснет краткий день, и в камельке забытом
Огонь опять горит — то яркий свет лиет,
То тлеет медленно — а я пред ним читаю
Иль думы долгие в душе моей питаю.

X

И забываю мир — и в сладкой тишине
Я сладко усыплен моим воображеньем,
И пробуждается поэзия во мне:
Душа стесняется лирическим волненьем,
Трепещет и звучит, и ищет, как во сне,
Излиться наконец свободным проявленьем —
И тут ко мне идет незримый рой гостей,
Знакомцы давние, плоды мечты моей.

XI

И мысли в голове волнуются в отваге,
И рифмы легкие навстречу им бегут,
И пальцы просятся к перу, перо к бумаге,
Минута — и стихи свободно потекут.

Так дремлет недвижим корабль в недвижной
влаге,
Но чу! — матросы вдруг кидаются, ползут
Вверх, вниз — и паруса надулись, ветра полны;
Громада двинулась и рассекает волны.

XII

Плывет. Куда ж нам плыть?..

УЖ НЕБО ОСЕНЬЮ ДЫШАЛО...

Отрывок из поэмы «Евгений Онегин»

Александр Пушкин

Уж небо осенью дышало,
Уж реже солнышко блистало,
Короче становился день,
Лесов таинственная сень
С печальным шумом обнажалась.
Ложился на поля туман,
Гусей крикливых караван
Тянулся к югу: приближалась
Довольно скучная пора;
Стоял ноябрь уж у двора.

СКУЧНАЯ КАРТИНА!

Алексей Плещеев

Скучная картина!
Тучи без конца,
Дождик так и льется,
Лужи у крыльца...
Чахлая рябина
Мокнет под окном;
Смотрит деревушка
Сереньkim пятном.
Что ты рано в гости,
Осень, к нам пришла?
Еще просит сердце
Света и тепла!
Все тебе не рады!
Твой унылый вид
Горе да невзгоды
Бедному сулит.
Слышит он заране
Крик и плач ребят;
Видит, как от стужи
Ночь они не спят;
Нет одежды теплой,
Нету в печке дров...
Ты на чай же, осень,
Поспешила зов?
Вон и худ и бледен
Сгорбился больной...
Как он рад был солнцу,
Как был бодр весной!

А теперь — наводит
Желтых листьев шум
На душу больную
Рой зловещих дум!
Рано, рано, осень,
В гости к нам пришла...
Многим не дождаться
Света и тепла!

ОСЕННЯЯ ПЕСЕНКА

Алексей Плещеев

Миновало лето,
Осень наступила.
На полях и в рощах
Пусто и уныло.
Птички улетели,
Стали дни короче,
Солнышко не видно,
Темны, темны ночи.

ОСЕНЬ

Алексей Плещеев

Осень наступила,
Высохли цветы,
И глядят уныло
Голые кусты.

Вянет и желтеет
Травка на лугах,
Только зеленеет
Озимь на полях.
Туча небо кроет,
Солнце не блестит,
Ветер в поле воет,
Дождик моросит..
Зашумели воды
Быстрого ручья,
Птички улетели
В теплые края.

ЛИСТОПАД

Иван Бунин

Лес, точно терем расписной,
Лиловый, золотой, багряный,
Веселой, пестрою стеной
Стоит над светлою поляной.
Березы желтою резьбой
Блестят в лазури голубой,
Как вышки, елочки темнеют,
А между кленами синеют
То там, то здесь в листве сквозной
Просветы в небо, что оконца.
Лес пахнет дубом и сосной,
За лето высох он от солнца,

И Осень тихою вдовой
Вступает в пестрый терем свой...

В ПОЛЯХ СУХИЕ СТЕБЛИ КУКУРУЗЫ

Иван Бунин

В полях сухие стебли кукурузы,
Следы колес и блеклая ботва.
В холодном море — бледные медузы
И красная подводная трава.
Поля и осень. Море и нагие
Обрывы скал. Вот ночь, и мы идем
На темный берег. В море — летаргия
Во всем великом таинстве своем.
«Ты видишь воду?» — «Вижу только ртутный
Туманный блеск...» Ни неба, ни земли.
Лишь звездный блеск висит под нами — в мутной
Бездонно-фосфорической пыли.

ЗОЛОТАЯ ОСЕНЬ

Борис Пастернак

Осень. Сказочный чертог,
Всем открытый для обзора.
Просеки лесных дорог,
Заглядевшихся в озера.
Как на выставке картин:
Залы, залы, залы, залы
Вязов, ясеней, осин

В позолоте небывалой.
Липы обруч золотой —
Как венец на новобрачной.
Лик березы — под фатой
Подвенечной и прозрачной.
Погребенная земля
Под листвой в канавах, ямах.
В желтых кленах флигеля,
Словно в золоченых рамках.
Где деревья в сентябре
На заре стоят попарно,
И закат на их коре
Оставляет след янтарный.
Где нельзя ступить в овраг,
Чтоб не стало всем известно:
Так бушует, что ни шаг,
Под ногами лист древесный.
Где звучит в конце аллей
Эхо у крутого спуска
И зари вишневый клей
Застывает в виде сгустка.
Осень. Древний уголок
Старых книг, одежд, оружья,
Где сокровищ каталог
Перелистывает стужа.

НЕСЖАТАЯ ПОЛОСА

Николай Некрасов

Поздняя осень. Грачи улетели,
Лес обнажился, поля опустели,
Только не сжата полоска одна...
Грустную думу наводит она.
Кажется, шепчут колосья друг другу:
«Скучно нам слушать осеннюю вьюгу,
Скучно склоняться до самой земли,
Тучные зерна купая в пыли!
Нас, что ни ночь, разоряют станицы
Всякой пролетной прожорливой птицы,
Заяц нас топчет, и буря нас бьет...
Где же наш пахарь? чего еще ждет?
Или мы хуже других уродились?
Или недружно цвели-колосились?
Нет! мы не хуже других — и давно
В нас налилось и созрело зерно.
Не для того же пахал он и сеял
Чтобы нас ветер осенний развеял?..»
Ветер несет им печальный ответ: —
Вашему пахарю моченьки нет.
Знал, для чего и пахал он и сеял,
Да не по силам работу затеял.

Плохо бедняге — не ест и не пьет,
Червь ему сердце больное сосет,
Руки, что вывели борозды эти,
Высохли в щепку, повисли, как плети.
Очи потускли, и голос пропал,
Что заунывную песню певал,
Как на соху, налегая рукою,
Пахарь задумчиво шел полосою.

ПЕЙЗАЖ

Юрий Левитанский

Горящей осени упорство!
Сжигая рощи за собой,
Она ведет единоборство,
Хотя проигрывает бой.

Идет бесшумный поединок,
Но в нем схлестнулись не шутя
Тугие нити паутинок
С тугими каплями дождя.

И ветер, в этой потасовке
С утра осинник всплошив,
Швыряет листья, как листовки, —
Сдавайся, мол, покуда жив.

И сдачи первая примета —
Белесый иней на лугу.
Ах, птицы, ваша песня спета,
И я помочь вам не могу...

Таков пейзаж. И если даже
Его озвучить вы могли бы —
Чего-то главного в пейзаже
Недостает, и он погиб.

И все не то, все не годится —
И эта синь, и эта даль,
И даже птица, ибо птица —
Второстепенная деталь.

Но, как бы радуясь заминке,
Пока я с вами говорю,
Проходит женщина в косынке
По золотому сентябрю.

Она высматривает грузди,
Она выслушивает тишину,
И отраженья этой грусти
В ее глазах не разглядишь.

Она в бору, как в заселенном
Во всю длину и глубину
Прозрачном озере зеленом,
Где тропка стелется по дну,

Где, издалёка залетая,
Лучи скользят наискосок
И, словно рыбка золотая,
Летит березовый листок...

Опять по листьям застучало,
Но так же медленна, тиха,
Она идет, и здесь начало
Картины, музыки, стиха.

А предыдущая страница,
Где разноцветье по лесам, —
Затем, чтоб было с чем сравниться
Ее губам, ее глазам.

ОСЕННИЕ ЛИСТЬЯ

Дмитрий Мережковский

Падайте, падайте, листья осенние,
Некогда в теплых лучах зеленевшие,
Легкие дети весенние,
Сладко шумевшие!..

В утреннем воздухе дым, —
Пахнет пожаром лесным,
Гарью осеннею.
Молча любуюсь на вашу красу,

Поздним лучом позлащенные!
Падайте, падайте, листья осенние...
Песни поет похоронные
Ветер в лесу.

Тихих небес побледневшая твердь
Дышит бессмертною радостью,
Сердце чарует мне смерть
Неизреченою сладостью.

ОСЕНЬЮ

Максимилиан Волошин

Рдяны краски,
Воздух чист;
Вьется в пляске
Красный лист, —
Это осень,
Далей просинь,
Гулы сосен,
Веток свист.

Ветер клонит
Ряд ракит,
Листья гонит
И вихрит
Вихрей рати,
И на скате
Перекати-
Поле мчит.

Воды мутит,
Гомит гам,
Рыщет, крутит
Здесь и там —
По нагорьям,
Плоскогорьям,
Лукоморьям
И морям.

Заверть пыли
Чрез поля
Вихри взвили,
Пепеля;
Чьи-то руки
Напружили,
Точно луки,
Тополя.

В море прянет —
Вир встает,
Воды стянет,
Загудёт,
Рвет на части
Лодок снасти,
Дышит в пасти
Пенных вод.

Ввысь, в червленый
Солнца диск —
Миллионы
Алых брызг!
Гребней взвивы,
Струй отливы,
Коней гривы,
Пены взвизг...

ОСЕНЬ

Иван Суриков

Осень, осень.
В гости просим!
Осень, осень,
Погости недель восемь:
С обильными хлебами,
С высокими снопами,
С листопадом и дождем,
С перелетным журавлем.

В ПОСЛЕДНИЙ МЕСЯЦ ОСЕНИ

Арсений Тарковский

В последний месяц осени, на склоне
Суровой жизни,
Исполненный печали, я вошел
В безлистенный и безымянный лес.
Он был по край омыт молочно-белым
Стеклом тумана. По седым ветвям
Стекали слезы чистые, какими
Одни деревья плачут накануне
Всеобесцвечивающей зимы.

И тут случилось чудо: на закате
Забрежила из тучи синева,
И яркий луч пробился, как в июне,
Как птичьей песни легкое копье,
Из дней грядущих в прошлое мое.
И плакали деревья накануне
Благих трудов и праздничных щедрот
Счастливых бурь, клубящихся в лазури,
И повели синицы хоровод,
Как будто руки по клавиатуре
Шли от земли до самых верхних нот.

СТИХИ О ЗИМЕ

ЗИМА

Фархад Бадалбейли

Посыпал снег, поют метели,
Все блещет зимней красотой,
Деревья как-то постарели,
Укрывшись шапкою седой.
И по нехоженым тропинкам
Крадется осторожно лось.
Лицом он тянется к снежинкам.
Они кружатся вместе, врозь.
Над деревенскою избою
Струится змейкою дымок,
Он исчезает сам собою,
Даря нам вкусный запашок.
И, поднимаясь тихо в гору,
Лошадка замедляет ход.
Зайчиха прошмыгнула в нору,
Вспорхнул заснеженный удод.
Природы вечное теченье –
Созданье дивное Творца!
Оно и радость, и мученье
От юных лет и до конца.

Нам жизнь дарит весну и лето,
Но, вдруг, осенний листопад,
И все мечты исчезли где-то,
Осиротел мой чудный сад.
На сердце тихо, безмятежно,
И грустно — юность не вернуть.
Но, может, кто-то очень нежно
Меня проводит в зимний путь.

«ПОРОША»

Сергей Есенин

Еду. Тихо. Слышны звоны
Под копытом на снегу.
Только серые вороны
Расшумелись на лугу.

Заколдован невидимкой,
Дремлет лес под сказку сна.
Словно белою косынкой
Повязалася сосна.

Понагнулась, как старушка,
Оперлася на клюку,
А под самою макушкой
Долбит дятел на суку.

Скачет конь, простору много.
Валил снег и стелет шаль.
Бесконечная дорога
Убегает лентой вдаль.

ПОЕТ ЗИМА, АУКАЕТ

Сергей Есенин

Поет зима — аукает,
Мохнатый лес баюкает
Стозвоном сосняка.
Кругом с тоской глубокою
Плынут в страну далекую
Седые облака.
А по двору метелица
Ковром шелковым стелется,
Но больно холодна.
Воробышки игривые,
Как детки сиротливые,
Прижались у окна.
Озябли пташки малые,
Голодные, усталые,
И жмутся поплотней.
А выюга с ревом бешеным
Стучит по ставням священным
И злится все сильней.

И дремлют пташки нежные
Под эти вихри снежные
У мерзлого окна.
И снится им прекрасная,
В улыбках солнца ясная
Красавица весна.

ЗИМНЕЕ УТРО

Александр Пушкин

Мороз и солнце; день чудесный!
Еще ты дремлешь, друг прелестный —
Пора, красавица, проснись:
Открой сомкнуты негой взоры
Навстречу северной Авроры,
Звездою севера явись!

Вечор, ты помнишь, выюга злилась,
На мутном небе мгла носилась;
Луна, как бледное пятно,
Сквозь тучи мрачные желтела,
И ты печальная сидела —
А нынче... погляди в окно:

Под голубыми небесами
Великолепными коврами,
Блестя на солнце, снег лежит;

Прозрачный лес один чернеет,
И ель сквозь иней зеленеет,
И речка подо льдом блестит.

Вся комната янтарным блеском
Озарена. Веселым треском
Трешил затопленная печь.
Приятно думать у лежанки.
Но знаешь: не велеть ли в санки
Кобылку бурую запречь?

Скользя по утреннему снегу,
Друг милый, предадимся бегу
Нетерпеливого коня
И навестим поля пустые,
Леса, недавно столь густые,
И берег, милый для меня.

ВОЛШЕБНИЦА-ЗИМА

Александр Пушкин

Идет волшебница-зима,
Пришла, рассыпалась; клоками
Повисла на сухах дубов,
Легла волнистыми коврами
Среди полей вокруг холмов.

Брега с недвижною рекою
Сравняла пухлой пеленою;
Блеснул мороз, и рады мы
Проказам матушки-зимы.

ЧТО Ж, ЗИМА

Сергей Гандлевский

Что ж, зима. Белый улей распахнут.
Тихим светом насыщена тьма.
Спозаранок проснется и ахнут,
И помедлят и молвят: «Зима».
Выпьем чаю за наши писанья,
За призвание весельчака.
Рафинада всплынут очертанья.
Так и тянет шепнуть: «До свиданья».
Вечер долог, да жизнь коротка.

СНЕГ ДА СНЕЖНЫЕ УЗОРЫ

Афанасий Фет

Снег да снежные узоры,
В поле выюга, разговоры,
В пять часов уж тьма.
День — коньки, снежки, салазки,
Вечер — бабушкины сказки, —
Вот она — зима!..

ЗИМА

Белла Ахмадулина

О жест зимы ко мне,
Холодный и прилежный.
Да, что-то есть в зиме
От медицины нежной.

Иначе как же вдруг
Из темноты и муки
Доверчивый недуг
К ней обращает руки?

О милая, колдуй,
Заденет лоб мой снова
Целебный поцелуй
Колечка ледяного.

И все сильней соблазн
Встречать обман доверьем,
Смотреть в глаза собак
И приникать, к деревьям.

Прощать, как бы играть,
С разбега, с поворота,
И, завершив прощать,
Простить еще кого-то.

Сравняться с зимним днем,
С его пустым овалом,
И быть всегда при нем
Его оттенком, малым.

Свести себя на нет,
Чтоб вызвать за стеною
Не тень мою, а свет,
Не заслоненный мною.

ЗДРАВСТВУЙ, ГОСТЬЯ-ЗИМА

Иван Никитин

Здравствуй, гостья-зима!
Просим милости к нам
Песни севера петь
По лесам и степям.
Есть раздолье у нас –
Где угодно гуляй;
Строй мосты по рекам
И ковры расстилай.
Нам не стать привыкать, –
Пусть мороз твой трещит:
Наша русская кровь
На морозе горит!

ЗИМА ПРИШЛА

Николай Языков

Как рада девица-краса
Зимы веселому приходу,
Как ей любезны небеса
За их замерзнувшую воду!
С какою радостью она,
Сквозь потемневшего окна,
Глядит на снежную погоду!
И вдруг жива и весела
Бежит к подруге своей бальной
И говорит ей триумфально:
«Зима пришла! Зима пришла!»

Воспитанник лесной Дианы,
Душою радуясь, глядит,
Как помертвельые поляны
Зима роскошно серебрит;
Порою осени унылой
Ходить с ружьем совсем не мило:
И льется дождь, и ветр шумит,
Но выпал снег, прощай терпенье!
Его охота ожила,
И говорит он в восхищенье:
«Зима пришла! Зима пришла!»

Казны служитель не безвинный
Как рая, зимней ждет поры:
Плохой барыш с продажи винной
Весной и в летние жары:
Крестьяне заняты работой;
Он зрит с печалью зевотой
Цереры добрые дары;
Но вот зима — и непрестанно
Торговля ездить начала —
И он кричит, восторгом пьяный:
«Зима пришла! Зима пришла!»

Питомцу музы не отрада
И пылкой музе не сладка
Зимы суровая прохлада:
В лесу мороз, стоит река,
Повсюду мрачное молчанье —
И где ж певцу очарованье,
Восторг и мирты для венка?
Он взглянет на землю — пустыня,
Не небо взглянет — небо спит;
Но если юноше велит
Душой и разумом богиня
Прославить зимние дела, —
В поэте радость оживает
И. вдохновенный, восклицает:
«Зима пришла! Зима пришла!»

ЗИМА

Павел Антокольский

Зима без маски и без грима
Белым-бела, слаба, не слажена,
Но и таящаяся зrima,
Но и молчащая услышана.

Она сама полна предчувствий,
Уместных разве только в юности,
Сама нуждается в искусстве,
В его тревожной, дикой странности.

Всё дело в нём! Всё окруженье
Кистей, и струн, и ритма требует.
Всё бередит воображенье,
Торопит, бродит, бредит, пробует...

А мы, теснящиеся тут же,
Оцениваем дело заново,—
Канун зимы, преддверье стужи,
Разгар художества сезонного.

ЗИМА

Петр Вяземский

В дни лета природа роскошно,
Как дева младая, цветет
И радостно денно и нощно
Ликует, пирует, поет.

Красуясь в наряде богатом,
Природа царицей глядит,
Сафиrom, пурпуром, златом
Облитая, чудно горит.

И пышные кудри и косы
Скользят с-под золотого венца,
И утром и вечером росы
Лелеют румянец лица.

И полные плечи и груди —
Всё в ней красота и любовь,
И ею любуются люди,
И жарче струится в них кровь.

С приманки влечет на приманку!
Приманка приманки милей!
И день с ней восторг спозаранку,
И ночь упоительна с ней!

Но поздняя осень настанет:
Природа состарится вдруг;
С днем каждым всё вянет, всё вянет,
И ноет в ней тайный недуг.

Морщина морщину пригонит,
В глазах потухающих тьма,
Ко сну горемычную клонит,
И вот к ней приходит зима.

Из снежно-лебяжьего пуху
Спешит пуховик ей постлать,
И тихо уложит старуху,
И скажет ей: спи, наша мать!

И спит она дни и недели,
И полгода спит напролет,
И сосны над нею и ели
Раскинули темный намет.

И выюга ночная тоскует
И воет над снежным одром,
И месяц морозный целует
Старушку, убитую сном.

ЗИМА

Владимир Набоков

Только ёлочки упрямы —
Зеленеют — то во мгле,
То на солнце. Пахнут рамы
Свежим kleem, на стекле
Перламутровый и хрупкий

Вьется инея цветок,
На лазури, в белой шубке
Дремлет сказочный лесок.
Утро. К снежному сараю
В гору повезли дрова.
Крыша искрится, по краю —
Ледяные кружева.
Где-то каркает ворона,
Чьи-то валенки хрустят,
На ресницы с небосклона
Блестки пёстрые летят...

ЗИМА

Владимир Степанов

Бела дороженька, бела.
Пришла зима. Зима пришла.
Я шапку белую ношу,
Я белым воздухом дышу,
Белы мои ресницы,
Пальто и рукавицы, —
Не различить меня в мороз
Среди белеющих берёз.
Замру. И белка в тишине
Вдруг спрыгнет на руки ко мне.

ЗИМА

Андрей Белый
M. A. Волошину

Снега синей, снега туманней;
Вновь освеженной дышим мы.
Люблю деревню, вечер ранний
И грусть серебряной зимы.

Лицо изрежет ветер резкий,
Прохлещет хладом в глубь аллей;
Ломает хрупкие подвески
Ледяных, звонких хрусталей.

Навеяв синий, синий иней
В стеклянный ток остывших вод,
На снежной, бархатной пустыне
Воздушный водит хоровод.

В темнеющее поле прыснет
Вечерний, первый огонек;
И над деревнею повиснет
В багровом западе дымок;

Багровый холод небосклона;
Багровый отблеск на реке...
Лениво каркнула ворона;
Бубенчик звякнул вдалеке.

Когда же в космах белых тонет
В поля закинутая ель,
Сребро метет, и рвет, и гонит
Над садом дикая метель,—

Пусть грудой золотых каменьев
Вскипит железный мой камин:
Средь пламенистых, легких звеньев
Трескучий прядает рубин.

Вновь упиваюсь, беспечальный,
Я деревенской тишиной;
В моей руке бокал хрустальный
Играет пеной кружевной.

Вдали от зависти и злобы
Мне жизнь окончить суждено.
Одни суровые сугробы
Глядят, как призраки, в окно.

Пусть за стеною, в дымке блеклой,
Сухой, сухой, сухой мороз,—
Слетит веселый рой на стекла
Алмазных, блещущих стрекоз.

ЗИМА

Сергей Есенин

Вот уж осень улетела
И примчалася зима.
Как на крыльях, прилетела
Невидимо вдруг она.

Вот морозы затрещали
И сковали все пруды.
И мальчишки закричали
Ей «спасибо» за труды.

Вот появились узоры
На стеклах дивной красоты.
Все устремили свои взоры,
Глядя на это. С высоты

Снег падает, мелькает, вьется,
Ложится белой пеленой.
Вот солнце в облаках мигает,
И иней на снегу сверкает.

ЗИМА

Марина Цветаева

Мы вспоминаем тихий снег,
Когда из блеска летней ночи
Нам улыбнутся старческие очи
Под тяжестью усталых век.

Ах, ведь и им, как в наши дни,
Казались все луга иными.
По вечерам в волнисто-белом дыме
Весной тонули и они.

В раю затепленным свечам
Огни земли казались грубы.
С безумной грустью розовые губы
О них шептались по ночам.

Под тихим пологом зимы
Они не плачут об апреле,
Чтобы без слез отчаянья смотрели
В лицо минувшему и мы.

Из них судьба струит на нас
Успокоенье мудрой ночи, —
И мне дороже старческие очи
Открытых небу юных глаз.

ЗИМА

Сергей Козлов

Я сегодня нарисую
Зиму, снежную такую.
Лес, дорога —
Всё в снегу.
Чёрный ворон на стогу.

И заборы, и калитки,
К чёрной проруби тропинки...
Дым из труб, в снегу дома —
Настоящая зима!

Кисточкой взмахну —
И с неба
Вдруг повалят хлопья снега.

Вот пропал за снегом лес.
Ворон на стогу исчез.

Не видна уже дорога.
Вот уже не видно стога...

Нет заборов, снегирей,
Замело поля и пуши, —
Только снег валит всё пуще,
Гуще, радостней, щедрей!

ЗИМА

Иван Суриков

Белый снег, пушистый
В воздухе кружится
И на землю тихо
Падает, ложится.

И под утро снегом
Поле побелело,
Точно пеленою
Всё его одело.

Тёмный лес что шапкой
Принакрылся чудной
И заснул под нею
Крепко, непробудно...

Божьи дни коротки,
Солнце светит мало,
Вот пришли морозцы —
И зима настала.

Труженик-крестьянин
Вытащил санишки,
Снеговые горы
Строят ребятишки.

Уж давно крестьянин
Ждал зимы и стужи,
И избу соломой
Он укрыл снаружи.

Чтобы в избу ветер
Не проник сквозь щели,

Не надули б снега
Вьюги и метели.

Он теперь покоен —
Всё кругом укрыто,
И ему не страшен
Злой мороз, сердитый.

ПЕРВЫЙ СНЕГ

Николай Рубцов

Ах, кто не любит первый снег
В замерзших руслах тихих рек,
В полях, в селеньях и в бору,
Слегка гудящем на ветру!

В деревне празднуют дожинки,
И на гармонь летят снежинки.
И весь в светящемся снегу,
Лось замирает на бегу
На отдаленном берегу.

Зачем ты держишь кнут в ладони?
Легко в упряжке скачут кони,
И по дорогам меж полей,
Как стаи белых голубей,
Взлетает снег из-под саней...

Ах, кто не любит первый снег
В замерзших руслах тихих рек,
В полях, в селеньях и в бору,
Слегка гудящем на ветру!

ВСТРЕЧА ЗИМЫ

Иван Никитин

Поутру вчера дождь
В стёкла окон стучал,
Над землёю туман
Облаками вставал.
Веял холод в лицо
От угрюмых небес,
И, Бог знает о чём,
Плакал сумрачный лес.
В полдень дождь перестал,
И, что белый пушок,
На осеннюю грязь
Начал падать снежок.
Ночь прошла. Рассвело.
Нет нигде облачка.
Воздух лёгок и чист,
И замёрзла река.
На дворах и домах
Снег лежит полотном
И от солнца блестит
Разноцветным огнём.

На безлюдный простор
Побелевших полей
Смотрит весело лес
Из-под чёрных кудрей,
Словно рад он чему, —
И на ветках берёз,
Как алмазы, горят
Капли сдержаных слёз.
Здравствуй, гостья-зима!
Просим милости к нам
Песни севера петь
По лесам и степям.
Есть раздолье у нас, —
Где угодно гуляй;
Строй мосты по рекам
И ковры расстилай.
Нам не стать привыкать, —
Пусть мороз твой трещит:
Наша русская кровь
На морозе горит!
Искони уж таков
Православный народ:
Летом, смотришь, жара —
В полушибке идёт;

Жгучий холод пахнул —
Всё равно для него:
По колени в снегу,
Говорит: «Ничего!»
В чистом поле метель
И крутит, и мутит, —
Наш степной мужичок
Едет в санках, кряхтит:
«Ну, соколики, ну!
Выносите, дружки!»
Сам сидит и поёт:
«Не белы-то снежки!..»
Да и нам ли подчас
Смерть не встретить шутя,
Если к бурям у нас
Привыкает дитя?
Когда мать в колыбель
На ночь сына кладёт,
Под окном для него
Песни выюга поёт.
И разгул непогод
С ранних лет ему люб,
И растёт богатырь,
Что под бурями дуб.

Рассыпай же, зима,
До весны золотой
Серебро по полям
Нашей Руси святой!
И случится ли, к нам
Гость незваный придёт
И за наше добро
С нами спор заведёт —
Уж прими ты его
На сторонке чужой,
Хмельный пир приготовь,
Гостю песню пропой;
Для постели ему
Белый пух припаси
И метелью засыпь
Его след на Руси!

СНЕЖОК

Зинаида Александрова

Снежок порхает, кружится,
На улице бело.
И превратились лужицы
В холодное стекло.

Где летом пели зяблики,
Сегодня — посмотри! —
Как розовые яблоки,
На ветках снегири.

Снежок изрезан лыжами,
Как мел, скрипуч и сух,
И ловит кошка рыжая
Веселых белых мух.

ВРЕМЕНА ГОДА

Дмитрий Степанов

Весна – во всю щебечут птицы
Журчаньем гимн поют ручьи.
Всё к пробуждению стремиться
Под солнца вешнего лучи.

Вслед за весной приходит лето
Пора цветенья и любви.
Наполнен мир теплом и светом
И мы его в душе храним.

За летом к нам приходит осень.
Пора, когда наши труды,
Что мы в весну и лето вносим,
Приносят щедрые плоды.

И вновь зима уж у порога.
В свой сон мир погрузит опять.
Чтоб отдохнуть могла природа
И жизни новый цикл начать...

ЧЕТЫРЕ ЦВЕТА ГОДА

Иван Суриков

Белый

Белые шапки на белых берёзах.
Белый зайчишка на белом снегу.
Белый узор на ветвях от мороза.
По белому лесу на лыжах бегу.

Синий

Синее небо, синие тени.
Синие реки сбросили лёд.
Синий подснежник – житель весенний,
На синей проталинке смело растёт.

Зелёный

В зелёном лесу на зелёной травинке,
Поводит усами зелёный жучок.
Зелёную бабочку на тропинке,
Накрыл мой сачок, нитяной колпачок.

Жёлтый
Жёлтое солнце греет слабее.
Жёлтые дыни на жёлтой земле.
Жёлтые листья шуршат по аллее.
Жёлтая капля смолы на стволе.

АЗБУКА ВРЕМЁН ГОДА

Владимир Степанов

ЗИМА

Бела дороженька, бела.
Пришла зима. Зима пришла.
Я шапку белую ношу,
Я белым воздухом дышу,
Белы мои ресницы,
Пальто и рукавицы, —
Не различить меня в мороз
Среди белеющих берез.
Замру. И белка в тишине
Вдруг спрыгнет на руки ко мне.

Декабрь

Стынут ветви у берез,
По утрам трещит мороз.
Ну а мишке все равно —
Он в берлоге спит давно.

Январь

Замело в лесу пригорки
И овражки замело.
Зайка выскочил из норки —
Тихо. Холодно. Бело...

Февраль

Ходит грозный Вьюговей
В снежной шапке до бровей.
Даже волк, разбойник-волк,
Испугался и примолк.

ВЕСНА

По опушке шла Весна,
Ведра с дождиком несла.
Оступилась на пригорке —
Опрокинулись ведерки.

Зазвенели капли —
Загалдели цапли.
Испугались муравьи —
Двери заперли свои.

Ведра с дождиком Весна
До села не донесла.
А цветное коромысло
Убежало в небеса

И над озером повисло —
Чу-де-са!

Март

Замер лес в прозрачной дымке,
На деревьях тают льдинки.
С веток падает капель,
И слышна синицы трель.

Апрель

Снег сошел. Запахло прелью.
Прокатился в небе гром.
Муравьи под старой елью
Всем семейством строят дом.

Май

Дружно лопаются почки,
Распускаются листочки.
На траве роса дрожит,
Лось за радугой бежит.

ЛЕТО

Соломенное лето,
Соломенный песок.
Соломенная шляпа
Сползает на висок.

Соломенные дали,
Соломенные дни.
Соломенные кони
На солнышке видны.

Соломенное небо,
Соломенный шалаш.
Соломинкой рисую,
Забыв про карандаш.

Июнь

Солнце в небе светит ярко,
Но в густой тени не жарко.
Тут и там поют птенцы —
Леса новые жильцы.

Июль

В золотых цветах опушка,
Пчелы водят хоровод.
В камышах кричит лягушка:
Из-за речки дождь идет.

Август

До утра в лесу тепло
От смолистых сосен.
Белка гриб несет в дупло...
Наступает осень.

ОСЕНЬ

Заглянула осень в сад —
Птицы улетели.
За окном с утра шуршат
Желтые метели.
Под ногами первый лед
Крошится, ломается.
Воробей в саду вздохнет,
А запеть —
Стесняется.

Сентябрь

Пусто в домике стрижа —
Улетел бедовый,
И как зонтик у ежа
Желтый лист кленовый.

Октябрь

Вяжет сети паучок,
Гонит тучи ветер.
Загрустил бурундучик
О прошедшем лете.

Ноябрь

В инее ложбина,
В огоньках рябина.
Дятел клювом бьет —
Зиму в гости ждет.

Zeynalova Nurana Şixəli qızı

1982-ci il mayın 9-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1988-ci ildə 250 sayılı Orta məktəbə və 33 sayılı Uşaq Musiqi Məktəbinə fortepiano ixtisası üzrə daxil olub, Gülnarə Əhmədova və Kəmalə Mirbabayevanın sinfində təhsil almışdır. II sinifdə oxuyarkən professor Azər Dadaşovun sinfində bəstəkarlıqla məşğul olmağa başlamışdır.

1995-ci ildə 33 sayılı 7 illik musiqi məktəbini əla qiymətlərlə bitirərək Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası nəzdində Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının fortepiano sinfinə daxil olmuşdur. Eyni zamanda professor Gülnaz Abdullazadənin sinfində bəstəkarlıq təhsilini davam etdirmişdir.

1999-cu ildə orta məktəbi və məktəb-studiyani əla qiymətlərlə bitirərək yüksək nəticə göstərək Bakı Musiqi Akademiyasının fortepiano ixtisası üzrə professor Tərlan Seyidovun sinfinə daxil olmuşdur. Fakultativ olaraq professor Xəyyam Mirzəzadənin sinfində bəstəkarlıqla məşğul olmayı davam etmişdir. 2003-cü ildə bakalavr dərəcəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirərək magistr pilləsinə qəbul olmuşdur.

2005-ci ildə magistraturanı fərqlənmə diplomu ilə bitirərək Bakı Musiqi Akademiyasının assistant-stajorluğuna daxil olmuş,

2007-ci ildə yüksək dərəcəli fortepiano ifaçısı, orkestr solisti ixtisası üzrə əla qiymətlərlə ali məktəbi bitirmişdir.

İş təcrübəsinə ilk olaraq 8 sayılı Uşaq Musiqi Məktəbində başlamışdır. 2003-cü ildən Bakı Musiqi Akademiyasının məktəb-studiyasında konsertmeyster və fortepiano ixtisası üzrə müəllim işləyir. 2008-ci ildən Bakı Musiqi Akademiyasının “İxtisas fortepiano” kafedrasında professor Tərlan Seyidovun sinfində assistent kimi çalışmışdır. Respublika və Beynəlxalq müsabiqələr Laureatıdır.

Müxtəlif konsert və müsabiqələrin iştirakçısı olmuş, konfranslarda çıxış etmiş, məqalə və elmi-metodiki işləri qəzet və jurnallarda çap olunmuşdur. “Dostum fortepiano” adlı metodik vəsaitin, “Birgə çalaq” ansambl üzrə dərs vəsaitinin müəllifidir.

2016-cı ildə təsdiqlənmiş “Azərbaycan fortepiano ifaçılığında elmi axtarışların tətbiqi problemləri” adlı dissertasiya mövzusu üzərində işləyir (elmi rəhbər – prof. G.Abdullazadə).

2022-ci il 3 iyunda Mədəniyyətin Təbliği və Sosial Təşəbbüsler İctimai Birliyi tərəfindən Azərbaycan fortepiano ifaçılığı məktəbinin inkişafında göstərdiyi uğurlu pedaqoji fəaliyyətə görə xüsusi Diplomla təltif olunmuşdur.

Hal-hazırda Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasında, Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasında müəllim vəzifəsində çalışır, pianoçu, bəstəkar kimi fəaliyyətini davam etdirir. Tələbələri və şagirdləri bir sıra Beynəlxalq müsabiqələrdə Laureat adını qazanmışdır.

İsrafilova Anna Nikolayevna
5 sentyabr 1992-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1999-cu ildə Ə.Bədəlbəyli adına 23 №-li Uşaq Musiqi Məktəbinin fortepiano sinifinə daxil olmuşdur. 2002-ci ildə Moskvada keçirilən «Новые имена» adlı Beynəlxalq yay

sənət məktəbində Rusyanın Əməkdar incəsənət xadimi, P.İ.Çaykovski adına Moskva Dövlət Konservatoriyasının professoru L.V.Rosçinanın sinfində stajorluq keçmişdir.

2005-ci ildə Azrbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin təşkil etdiyi müsabiqədə ən yaxşı ansambl ifaçılığına görə fəxri fərman almışdır.

2005-ci ildə Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının nəzdində olan Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasına dosent M.Tuayevanın sinfinə daxil olmuşdur.

2006-ci ildə «Родники души» adlı V Respublika müsabiqəsində, 2007-ci ildə Qara Qarayev adına IV musiqi konfransında Laureat adına layiq görülmüşdür. 2008-ci ildə Qara Qarayevin anadan olmasının 90-illik yubileyinə həsr olunan elmi konfransda Laureat olmuşdur.

2011-ci ildə Bolqarıstanın Dobriç şəhərində keçirilmiş “Надежды, Таланты, Мастера» adlı XV Beynəlxalq gənclər musiqi festival-müsabiqədə Laureat adına layiq görülmüşdür.

2010-cu ildə Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasına Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi, sənətsü-naslıq üzrə elmlər doktoru, professor T.Seyidovun sinfinə daxil olmuşdur.

2014-cü ildə bakalavr pilləsini fərqlənmə ilə bitirəndən sonra magistraturaya daxil olur və 2016-cı ildə magistr dərəcəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

Hal-hazırda Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasında müəllim vəzifəsində çalışır.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz	3
Предисловие	5

YAZ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

Abbas Səhhət. O gün ki fəsli-yaz olar	7
Hüseyn Cavid. Hər yer səfali, nəşəli	7
Cəfər Cabbarlı. Bahar	8
Abdulla Şaiq. Bahar	9
Qasim bəy Zakir. Keçdi növbəti-zimistan	9
Səməd Vurğun. Bahar	10
Zeynal Cabbarzadə. Baharı çox sevirəm	13
Məmməd Araz. Səhər-səhər	15
Aşıq Əhliman. Yaz ayları	16
Zeynal Cabbarzadə. İlk bahar	17
Nəriman Həsənzadə. Badam	18
Leyla Mahmudqızı. Yaz günündəyəm	19
Aygün Yaşar. Bahar gəlir	20
Fərhad Bədəlbəyli. Yaz. Tərcümə Gülər Əlvanqızı	21

YAY FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

Bəxtiyar Vahabzadə. Yaz qurtarır	22
Abbas Səhhət. Yay səhəri	22
Vaqif Səmədoğlu. Günəşli yay gündündə	23
Mayisə Əsədullaqızı. Bəlkə bir yay axşamı	23
Mikayıł Müşviq. Yenə o bağ olaydı	24
Gülər Əlvanqızı. Yay	29
Fərhad Bədəlbəyli. Yay. Tərcümə Gülər Əlvanqızı	30

PAYIZ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

Nizami Gəncəvi. Payız yetişdi	31
Abdulla Şaiq. Payız	31
Rəfail Tağızadə. Payız	32
Bəxtiyar Vahabzadə. Ömrün payızı	33
Bəxtiyar Vahabzadə. Payız gəldi	34
Nəbi Xəzri. Qızıl payız	35
Ülviyyə Eyyubova. Payız	37
Nəriman Həsənzadə. Payız etüdləri	38
Aygün Yaşar. Payız	39
Leyla Mahmudqızı. Mən payızı heç sevmədim	40
Mehman Rəsulov. Payız adamı	40
Fərhad Bədəlbəyli. Payız. Tərcümə Güller Əlvanqızı	42

QIŞ FƏSLİ HAQQINDA ŞEİRLƏR

Zahid Xəlil. Nərgizgülü və qış	43
Nüsrət Kəsəmənli. Qar yağır şəhidlər xiyabanına	45
Nüsrət Kəsəmənli. Qar yağılıb, şaxta düşüb	45
Məmməd Rahim. Qış	46
Tofiq Mütəllimov. Qış	47
Mirvarid Dilbazi. Qar	48
Mirzə Ələkbər Sabir. Uşaq və buz	49
Aygün Yaşar. Qar yağır	50
Aygün Yaşar. Qar yağılıb	50
Fərhad Bədəlbəyli. Qış. Tərcümə Güller Əlvanqızı	51

СОДЕРЖАНИЕ

СТИХИ О ВЕСНЕ

Фархад Бадалбейли. Весна	54
Евгений Баратынский. Весна, весна!	55
Александр Пушкин. Еще дуют холодные ветры	56
Сергей Городецкий. Здравствуй, весенняя первая травка!	57
Аполлон Майков. Уходи, зима седая!	57
Михаил Пляцковский. Деньки стоят погожие	58
Василий Жуковский. Приход весны	59
Андрей Белый. Весна	59
Федор Тютчев. Зима	60
Алексей Плещеев. Уж тает снег	61
Федор Тютчев. Весенние воды	62
Александр Блок. О, весна без конца и без краю	62
Афанасий Фет. Я пришел к тебе с приветом	64

СТИХИ О ЛЕТЕ

Фархад Бадалбейли. Лето	65
Борис Пастернак. Июль	66
Александр Блок. Летний вечер	67
Федор Тютчев. Летний вечер	68
Иван Суриков. Летом	69
Роберт Луис Стивенсон. Зимой и летом	71
Михаил Исаковский. Где ты, лето знойное	72
Михаил Исаковский. Попрощаться с теплым летом	74
Федор Тютчев. Не остывшая от зною	75
Тимофей Белозеров. Летняя песенка	75
Тимофей Белозеров. Лето	76
Николай Греков. Летом	77
Леонид Мартынов. Лето	77
Иван Суриков. Ярко солнце светит	78

СТИХИ ПРО ОСЕНЬ

Фархад Бадалбейли. Осень	79
Александр Пушкин. Осень	80
Александр Пушкин. Уж небо осенюю дышало	84
Алексей Плещеев. Скучная картина!	85
Алексей Плещеев. Осенняя песенка	86
Алексей Плещеев. Осень	86
Иван Бунин. Листопад	87
Иван Бунин. В полях сухие стебли кукурузы	88
Борис Пастернак. Золотая осень	88
Николай Некрасов. Несжатая полоса	90
Юрий Левитанский. Пейзаж....	91
Дмитрий Мережковский. Осенние листья	94
Максимилиан Волошин. Осенью	95
Иван Суриков. Осень	97
Арсений Тарковский. В последний месяц осени	97

СТИХИ О ЗИМЕ

Фархад Бадалбейли. Зима	99
Сергей Есенин. «Пороша»	100
Сергей Есенин. Поет зима, аукает	101
Александр Пушкин. Зимнее утро	102
Александр Пушкин. Волшебница-зима	103
Сергей Гандлевский. Что ж, зима	104
Афанасий Фет. Снег да снежные узоры	104
Белла Ахмадулина. Зима	105
Иван Никитин. Здравствуй, гостья-зима	106
Николай Языков. Зима пришла	107
Павел Антокольский. Зима	109
Петр Вяземский. Зима	109
Владимир Набоков. Зима	111

Владимир Степанов. Зима	112
Андрей Белый. Зима	113
Сергей Есенин. Зима	115
Марина Цветаева. Зима	115
Сергей Козлов. Зима	116
Иван Суриков. Зима	117
Николай Рубцов. Первый снег	119
Иван Никитин. Встреча зимы	120
Зинаида Александрова. Снежок	123
Дмитрий Степанов. Времена года	124
Иван Суриков. Четыре цвета года	125
Владимир Степанов. Азбука времён года	126
Müəlliflər haqqında məlumat	131